

PANORAMA

Onder redactie van

Mr. PHOA LIONG GIE.

Vaste medewerkers: Mr. Amir Sjarifoeddin, Mr. Muhamad Yamin, Liem Koen Hian,
Sanoesi Pane en vele anderen.

Abonnementsprijs: Een gulden per maand.

Bureau:
STADHUISPLEIN 41, BATAVIA.

27 NOVEMBER 1937

JAARGANG XI No. 48.

INHOU D.

Rondblik.

Sprokkelingen:

Parapsychologie
De positie der Parapsychologie.
Een Arabier over Palestina.
Een Brit over Palestina.

Kort Verhaal.

Het Rijk Der Vrouw.

Chineesche gemeenschap.

Illustraties.



Rondlelik

De hoopvolle passages die wij de vorige week hebben geschreven in verband met een eventuele interventie van derde mogendheden in den strijd tusschen China en Japan zijn in grooten tegenstelling met de berichten die wij in de afgelopen week hebben ontvangen. Waar eerst sprake is geweest van het zenden van een scherpe nota aan Japan door de Brusselsche conferentie, spreken nu de telegrammen van een groote teleurstelling van de Chineseche afgevaardigden. Het stuk dat de conferentie te Brussel aan Japan zal zenden zal niets meer bevatten dan een historisch overzicht der gebeurtenissen en een bevestiging van bepaalde algemeene beginselen. Terecht heeft dr. Wellington Koo, het hoofd der Chineseche delegatie op de conferentie te Brussel verklaard, dat louter woorden niet het minste resultaat zullen hebben. Zonder een positieve actie, direct dan wel indirect, kunnen verklaringen of resoluties, hoe krachtig ook gesteld, geen afdoend resultaat hebben. Vervolgens dat de huidige situatie veel gelijk op roef met geweldpleging en dat woorden en raadgevingen slechts den indruk geven van vrees en zwakte. We hopen niet dat dr. Wellington Koo grijze haren zal krijgen vanwege de teleurstelling die hij heeft moeten ondervinden. Hij is een oosterling, dus veel kans dat hij vergrijst uit de conferentie te voorschijn zal komen is er niet.

In flagranten strijd met de overdreven hoffelijkheid betoond door de Brusselsche conferentie, vormt wel het optreden der Japanners in Shanghai in verband met hun eischen in het internationale settlement. Daar hebben de zonen van Nippon het volgende geëischt:

1. Alle anti-Japansche propaganda te onderdrukken en alle anti-Japansche organisaties, met inbegrip van de Kuomintang te ontbinden.
2. Alle Chineseche regeeringsorganen te Shanghai te sluiten en een afdoende controle uit te oefenen op de activiteit der Chineseche regering en partijleiders.
3. De Chineseche censuur op telefonische en telegrafische verbindingen, alsmede de Chineseche pers- en nieuwsdiensten te verbieden.
4. Radiocommunicatie door Chinezen, waarvoor geen speciale vergunning is verleend te verbieden.

Vervolgens heeft de Japansche woordvoerder

de volgende woorden nog gezegd: „Mochten de stappen, die genoemd worden, onvoldoende blijken, aangezien zij niet het gewenschte resultaat hebben, dan behoudt de Japansche expeditionnaire macht zich het recht voor alle maatregelen te nemen die zij noodig acht.”

Ontbloom van alle deftigheid beteekenen de Japansche eischen het vragen om soevereine rechten in geheel Shanghai. En de vreemde mogendheden, daaronder hooren Engeland, de Vereenigde Staten en Frankrijk, hebben zoowat alle eischen ingewilligd. Honderden Chineseche ambtenaren zijn hierdoor nu broedeloos, alsof de ellend: in China nog niet groot genoeg is! Een grootsch, hartverheffend beeld krijgen we hier te zien van de macht der Westersche mogendheden! We hopen niet dat verlies van hun prestige in zich sluit het gedwongen prijsgeven van hun belangen in het Verre Oosten. Dit vraagstuk zal wel de noodige aandacht hebben van de betrokken mogendheden. China is rijk en als Japan het in haar bol krijgt om Noord-China weg te kapen van China dan blijft er nog een kleine halve werelddeel voor de andere mogendheden over. En Zuid- en Centraal China is nu niet bepaald een troosteloze woestenis te noemen!

Die toegevendheid van de Westersche mogendheden kan slechts op tweeërlei manieren verklaard worden. Eerstens: men geeft zooveel mogelijk toe aan de Japansche eischen in de hoop dat China Japan net zoo lang kan bezig houden totdat de mogendheden klaar zijn om Japan flink aan te pakken of ten tweede: de Westersche mogendheden vinden er baat bij dat Japan Noord-China verover, want misschien laat Japan hen dan in de eerstkomende jaren met rust in het Zuiden en Midden. En met een machteloze China is het gemakkelijker om te gaan dan met de Japansche oorlogsheeren die alles weg willen maaien wat hen in den weg staat. Het eerste is het minst bezwaarlijke voor de Westerlingen. Japan zal er voorloopig niet aan denken om hun opmarsch naar het Zuiden voort te zetten. Een lap grond als Noord-China is nogal groot dunkt ons! Dan hoeft Singapore voorloopig niet direct bedreigd worden, want als wij ons niet vergissen is Singapore al geducht versterkt, maar men is nog niet geheel en al gereed gekomen. En wat de petroleum leverende gebieden in den Pacific aangaan, zij zullen er

voorloopig des te meer verdienen en hoeven zij een optreden der Japansche oorlogsschepen voorloopig niet te duchten. En voorts indien Japan twee of drie jaren in Noord-China bezig is dan zullen de Westersche mogendheden heel anders staan tegenover Japan. Engeland in elk geval zal klaar zijn en als de teekenen ons niet bedriegen zal Engeland binnen het half jaar niet meer zoo gebonden zijn in Europa. Lord Halifax is met Hitler wezen spreken en is nu reeds weder in zijn hoofdstad teruggekeerd om verslag uit te brengen van zijn bezoek naar Berlijn. In Berlijn heeft men zijn tevredenheid over dit bezoek niet onder stoelen of banken geplaatst en de Engelsche diplomatie is nog altijd een werelddiplomatie. Aldus zal ze wel weten wat zij doet. In Spanje zal een agent geplaatst worden en de president van rood Spanje is van plan met generaal Franco te onderhandelen. Als Mussolini en de Arabieren en Joden nog tevreden gesteld kunnen worden dan mag de fakir van Ipi Engeland nog speldeprikken toedienen, doch wel zal het niet beteekenen en Albion zal tot Japan kunnen zeggen: „Ter wille van het evenwicht in het Verre Oosten achten wij dit en dat niet gewenscht!” Mettertijd zal dan wel de noodige groote manoeuvres in de buurt van Singapore door de vereenigde strijdkrachten der Engelschen worden gehouden. En zal Japan dan antwoorden met belangrijke verduisteringsproeven in haar belangrijkste centra? Mocht Japan dit doen dan zal Amerika misschien het noodig achten haar herfst- of zomermanoeuvres te houden in den Pacific. En Nederland zal wellicht eindelijk haar vervangende kruiser af hebben gemaakt en misschien reeds zoover zijn, dat, wanneer een dieptebom te dicht wordt geworpen tijdens een oefening, niet een der torpedojagers dadelijk haar basis moet opzoeken. We zullen dit laatste van harte hopen ter wille van het Paradijs in het Oosten! Uit de lessen der geschiedenis van onze H. B. S.-jaren herinneren we ons nog best de gevolgen van de politiek der Regentenregering. De vierde Engelsche vloot hoefde niet zoo schandelijk te eindigen als..... de vloot en het leger maar ook niet schandelijk verwaarloosd waren. Ook in dien tijd verdiende Nederland heel veel geld en was ze heusch niet zoo arm dat ze haar strijdkrachten op zulk een manier hoefde te verwaarloosen. En nu hebben wij nog altijd het gevoel dat Nederland het beter kan, dat de minister niet telkens hoeft te zeggen dat met het oog op 's Lands financiën het Rijk der Nederlanden geen zes groote kruisers kan hebben! Het is beter met moeite zes groote kruisers te hebben om den storm te kunnen weerstaan dan Nederlandsch-Indië te

verliezen ófdoordat de Nederlandsche Marine absoluut onvoldoende is om een vijand ook maar eenigen tijd te kunnen ophouden! Indien we ons de woorden van den huidige vlootvoogd in herinnering brengen dan wekt het bij ons geen verwondering op, indien het Noord-China probleem in zijn huidige vorm een welkome afleiding is voor sommige Westersche mogendheden!

Doch om op China terug te komen, Japan schijnt toch erg boos te zijn op de Britsche Leeuw ondanks het feit dat deze weinig activiteit toont. Blijkbaar is diens activiteit in Japansche oogen niet te groot, want machtige partijen in Japan eischen de verbreking van de diplomatische banden met Engeland, eischen een herziening van de pro-Engelsche politiek en wat dies meer zij. Het schijnt dat Engeland nogal veel oorlogstuig levert aan China. Men beweert dat Hongkong nu al geheel en al ingesloten is en opvallend is het feit dat er geen bericht is doorgekomen over de tegenmaatregelen die Albion heeft getroffen in dit verband. Heeft Engeland haar vloot nog niet in het Verre Oosten geconcentreerd of kan zulk een concentratie geuischloos gaan? Hier te lande althans weet men nimmerover niets te vertellen.

Behalve op Engeland is Japan ook niet tevreden over de houding van Frankrijk, die langs het binnenland van Indo-Chine regelmatig wapenzendingen vervoert naar China. En berichten over het bezetten van Hainan gaan reeds de ronde. Humorig in dit verband is het antwoord der Fransche regering over het protest der Japanners. Men weet in Frankrijk niets, het is de Gouverneur-Generaal in Indo-Chine die te bepalen heeft of er wapens worden geleverd aan China of niet! Enfin, als Japan Hainan bezet verwondert het ons niets nadat zij zulk een antwoord heeft ontvangen van een der grootste mogendheden van Europa! De militaire situatie in China is weinig hoopvol voor ons vaderland. Reeds nu zijn de Japanners hard op weg naar Nanking en neutrale waarnemers voorspellen dat binnen drie weken de roode bol op het witte vlak lustig en vroolijk van de toppen der grootste gebouwen in Nanking zullen wapperen. Gezien het verloop van den strijd kunnen we hen geen ongelijk geven. De kwestie is nu nog maar: Wat zullen de schijnbaar niet te verzadigen Japansche oorlogsschepen doen als Nanking al gevallen is? Zullen zij de Chineesche legers door achtervolgen en hen vernietigen of zullen zij zich tevreden stellen met het veroverde gebied? Zullen zij hun positie consolideeren en eventueel Chineesche aanvallen afwachten of willen zij ter wille van hun soldateneer de Chineezzen werkelijk op

hun knieën leggen door ze geheel weerloos te maken? We hopen dat de zonen van Nippon tot het laatste zullen besluiten, dan misschien kunnen we rekenen op eenige verrassingen, die de verhoudingen in den Pacific wellicht op groote schaal wederom kunnen beïnvloeden!

Het is in verband met de situatie in het Verre Oosten werkelijk jammer dat de onrust in Europa voortduurt. Nauwelijks kan men wat vrijer ademen in verband met een mogelijk resultaat van den reis van Lord Halifax en de verbetering van den toestand in Spanje of in Frankrijk is een wijdevertakte revolutionnaire actie ontdekt geworden. Voor zoover we iets kunnen concluderen uit de berichten van deze week, lijkt ons de ontdekte organisatie veel op een beweging die een burgeroorlog in Frankrijk had willen ontketenen. We leven snel, veel te snel voor velen. Nog zijn we niet uit de eene sensatie of de andere komt zich al aanmelden. Geen wonder dat er hoe langer hoe meer zenuwzieken zijn.

Doch om op Frankrijk terug te komen, het is werkelijk verwonderlijk hoe in zulk een georganiseerde staat zoo'n beweging op touw gezet kan worden. De voorbereidingen voor de uitvoering van deze coup d'état tart elke fantasie van de beste sensatie-romanschrijver. Het lijkt alsof de regering al lang op de hoogte is van de beweging en dat ze gewacht heeft totdat de zaak bijzonder rijp is geworden om dan met de sensationele ontknoping te komen. Zulk een manier van handelen maakt natuurlijk een geweldigen indruk en waar de revolutionnaire partij op zulk een groote schaal vernietigd is geworden, zal het wellicht lange jaren duren alvorens ze weder haar kop opsteekt.

Na de besprekingen van Lord Halifax zijn nu de heeren Chautemps en Delbos uitgenoodigd om naar Engeland te gaan. Deze uitnodiging laat

aan duidelijkheid niets te wenschen over. Nadat Engeland Berlijn heeft uitgehoord is het voor de verdere loop der zaak natuurlijk noodig de beste vriend, die Engeland op het oogenblik heeft, te vragen wat hij ervan denkt over de Deutsche verlangens. Een nauwer aanhalen der banden tusschen Frankrijk en Duitschland en een verbetering van de verhoudingen tusschen Engeland en Duitschland zal hoogstwaarschijnlijk in Duce op zijn minst ja-loersch maken. De as Rome-Berlijn komt wellicht daardoor in het gedrang. We hebben zoo de idee dat eerslang belangrijke stappen worden genomen in het belang van den vrede in Europa. Het is te hopen dat noch Italië noch Rusland roet in het eten goit, want zoolang de situatie in het Westen hachelijk is, zal de kwestie in het Verre Oosten nooit opgelost kunnen worden en per slot van rekening, de ontwikkeling van de Oostersche landen is nu blijkbaar al zoo ver dat een enkel land als Japan bezig is het prestige van Europa en Amerika kapot te slaan. Ons lijkt het nog altijd de beste kans voor het blanke ras om in het Verre Oosten zijn positie te behouden het tusschenbeide komen in het conflict tusschen China en Japan. Indien Japan al zoover is dat driekwart China onder haar supervisie staat dan zullen de Westersche mogendheden ook niet veel meer te beweren hebben in den Oriënt! Wie nu Japan haar gang wil laten gaan uitsluitend in verband met het feit dat zulk een land een groote leverancier is van Dai Nippon volgt een zeer kortzichtige politiek. Want indien het Japan lukt een groot deel van het rijke China in ontwikkeling te brengen dan zal Japan wel haar hegemonie krijgen in het Oosten en dan kunnen de Westelingen spijt hebben voor tien, maar dan is het kalfe al lang verdronken!



Parapsychologie.

door

DR. W. H. C. TENHAEF

In het jaar 1716 overleed in Duitschland de wijsgeer C. W. Leibnitz. Na Aristoteles was hij misschien de grootste polyhistor; een baanbreker, niet alleen op het gebied der filosofie, maar tevens op dat der wis- en natuurkunde.

Vijf en zestig jaar later, in 1781, verscheen Kant's hoofdwerk. De invloed daarvan mag zeer zeker overweldigend worden genoemd.

In de vijf en zestig jaar, welke liggen tusschen een sterfdag van Leibnitz en het verschijnen van de „Kritik der reinen Vernunft“, verschenen er in Duitschland enkele publicaties, waarvan tot op heden nog niet die aandacht is geschonken, waarop zij zekerlijk recht hebben.....

De publicaties, welke ik hier op het oog heb, ontstonden op grond van een levendige belangstelling, die zich bij verschillende 18de eeuwse geleerden voor psychologische vraagstukken openbaarde.

Het is inderdaad opmerkelijk te achten, dat zoowel de aanhangers der Duitsche „Aufklarungs“-filosofie als hun tegenstanders zich kenmerkten door een groote belangstelling voor de zielkunde. En dit te meer, waar zij slechts in staat waren twee methodes toe te passen ter verkrijging van gegevens t. w. de historische methode en die der zelfwaarneming (introspectie). Eerst G. Th. Fechner (1801—1887) voerde het experiment in de psychologie in. Men noemt hem daarom wel „de vader der experimenteele zielkunde“.

De groote belangstelling voor de psychologie kwam ongetwijfeld voor een belangrijk deel voort uit de hoop, die toen velen bezielden, dat alles beter zou worden, wanneer men maar eenmaal het kunnen doen moest men zich met psychologisch vraagstukken bezighouden.

Deze hoop was voor een groot deel gewekt door de wijsbegeerte, waarvoor Chr. Wolff (1679—1754) groote belangstelling had weten te wekken; niet in het minst op grond van het feit, dat hij in het Duitsch schreef. Vóór hem hadden de filosofen steeds in het latijn geschreven — Wolff brak echter met deze gewoonte (ondanks felle protesten). Hij maakte de studie der wijsbegeerte voor een veel grooter aantal personen mogelijk.....

Van groote beteekenis voor de psychologie werd J. N. Tetens (1736—1806), aan wien de psychologie de bekende indeeling in kennis, gevoel

en begeeren dankt. Vóór hem hield men gewoonlijk het gevoelen en begeeren niet als afzonderlijke functies uit elkaar.

In hun drang het menschenraadsel tot oplossing te brengen beperken vele Duitsche „Aufklarungs“ filosofen zich niet tot de studie der normale psychische verschijnselen, maar zij legden zich ook toe op de studie van die verschijnselen, welke men thans algemeen aanduidt met den naam paranormals verschijnselen, en die in onze dagen het object van studie vormen van dien zijtak der empirische zielkunde, welke men parapsychologie pleegt te noemen. Bij hun studie der geschriften van onderscheidene bekende auteurs (toepassing der historische methode) waren zij bij herhaling met deze verschijnselen in aanraking gekomen. Is niet bij Herodotus, den „vader der geschiedenis“, het verhaal te vinden van Melissa, de echtgenoot van Periander, tyran van Corinthe, die van een vreemdeling een deposito had ontvangen. Toen Periander, na haar dood, dit nergens vermocht te vinden, zou hij door middel van het vermaarde doodenorakel der Thesproties (in Epirus) aan de overledenen hebben laten vragen, hem de plaats aan te wijzen, waar het deposito verborgen was. Zij zou echter geweigerd hebben zulks te doen en verzekerd hebben, dat zij koude leed, daar zij geen baat had van de kleeren, die wel met haar lichaam begraven, maar niet verbrand waren, en daarbij tevens een identiteitsbewijs van zeer intiem aard gevoegd hebben voor haar echtgenoot, den tyran. Deze, overtuigd dat hij inderdaad met zijn overleden vrouw te doen had, liet terstond de Corinthische vrouwen van haar gewaden berooven en deze in een kuil verbranden, waarop de schijn van Melissa voor de tweede maal opgevoerd, de plaats van het deposito zou hebben aangewezen.

Verhaalt niet de belletrist en kunstkenner Philostratus, die op last van keizerin Julia Domina een biografie van den wijsgeer Apollonius van Tyana schreef, dat, toen deze wijze omstreeks 96 te Ephese een openbare voordracht hield, hij onder het spreken plotseling in een soort van trance-toestand geraakte en in dien toestand getuige was van den moord op keizer Domitianus (z. g. helderziendheid in de ruimte).

Vindt men niet bij verschillende antieke auteurs melding gemaakt van voorspellingen, door priesters gedaan in extatische toestanden met betrekking tot toekomstige, op normale wijze onkenbare gebeurtenissen, die later bewaarheid zouden zijn geworden?

En — en dit is zeer belangrijk — vinden wij niet door alle eeuwen, bij onderscheidene volkeren, van soortgelijke gebeurtenissen gewag gemaakt?

Dit feit trok reeds de aandacht van den zeventienden-eeuwschen theoloog Joseph Glanville, die in zijn werk: „Sadducismus Triumphatus” de vraag stelt, of dit alles (al die verhalen met betrekking tot z.g. helderziendheid in tijd van ruimte, geestverschijningen enz.) eigenlijk wel op fantasie berusten kan. Want — zoo zegt hij —, indien dit alles op fantasie berustte, dan zou het toch al heel wonderbaarlijk zijn, dat de fantasie, die toch onmiskenbaar, meer dan iets anders op de wereld, aan verandering onderhevig is, altijd maar weer het aanzijn zou hebben gegeven aan een en dezelfde voorstelling, ontelbare malen, te allen tijde, op verschillende plaatsen.

Dit feit trok nu mede de aandacht van enkele 18e eeuwse Deutsche beoefenaren der wijsbegeerte. Zeer zeker heeft het verschijnen van het werkje: „Träume eines Geisterschers” van de hand van I. Kant — een boekje waarin ons verhaald wordt van de helderziendheid van E. v. Swedenborg — daar het zijne toe bijgedragen. Swedenborg's „gezichten” vertoonen een groote overeenstemming met die van andere „zieners”.....

Uit de belangstelling welke een aantal 18e eeuwse beoefenaren der wijsbegeerte in Duitschland voor de psychologie aan den dag legden, resulteerde en o.m. de oprichting van het „Magazin für Erfahrungsseelenkunde”, dat een niet onbelangrijk deel van zijn kolommen openstelde voor hen, die iets hadden mede te deelen met betrekking tot paranormale verschijnselen. Zooals reeds uit den naam van het tijdschrift blijkt, stelde zijn redactie zich ten doel, langs den weg der empirie verkregen materiaal bijeen te brengen, dat zou kunnen leiden tot de gewenschte oplossing. Dit blijkt mede uit het motto, dat op het tijdschrift stond afgedrukt: „Ken U zelve”.

De eerste redacteur van het periodiek, dat van 1783—1793 verscheen, was Karl Philipp Moritz. Hij was een aanhanger van het Piëtisme. Algemeen wordt deze auteur als een der meest merkwaardige figuren van zijn tijd genoemd. Hij oefende zoowel als schrijver als prediker, en als dichter invloed uit op zijn tijdgenooten. Zijn auto-biogra-

fische roman: „Anton Reiser” wordt ook in onze dagen gelezen.

Nadat de redactie eenige jaren lang alleen in handen van Moritz had berust, trad de Joodsche filosoof Salomon Maimon als mede-redacteur op. Deze geleerde, die zoowel Spinoza, Locke en Kant als de Qabalah bestudeerd had, was veel critischer dan Moritz en wist het peil van het tijdschrift te verhoogen. Hij weigerde de plaatsing van inzendingen, welke den toets eener redelijke critiek niet konden weerstaan.

Bij het doorlezen van de 10 jaargangen van het „Magazin” blijkt ons, dat van de daarin vervatte verhalen met betrekking tot paranormale verschijnselen (of wat men voor paranormale verschijnselen meende te moeten laten doorgaan) het grootste aantal betrekking heeft op z.g. helderziendheid in den tijd. Al deze verhalen van voorgevoelens, voorspellende „droomen”, „second light” enz. vertoonen in elk opzicht een volkomen overeenstemming met die, welke men in onze dagen vindt medegedeeld. „In overeenstemming der fenomenen ligt het bewijs voor hun echtheid.”

Voorts vindt men in het „Magazin” nog vele gevallen die de macht der auto-suggestie demonstreeren, alsmede een aantal voorbeelden van splitsing der persoonlijkheid en natuurlijk somnambulisme.

Tusschen de verschillende medewerkers aan het tijdschrift is een uitgebreide gedachtenwisseling ontstaan over onderscheidene onderwerpen van wijsgeerigen en parapsychologischen aard.....

Het „Magazin für Erfahrungsseelenkunde” is slechts een der bewijzen van de belangstelling, welke zich reeds in de 18e eeuw voor hetgeen wij dan in onze dagen „de parapsychologie” noemen begon te openbaren.

Een belangrijke stoot tot de ontwikkeling van de experimenteele parapsychologie werd gegeven door den Oostenrijkschen arts F. A. Mesmer. Op grond van zijn theoriën begon met het probleem der hypnose in studie te nemen en kunstmatig toestanden van somnambulisme bij proefpersonen te verwekken. In deze toestanden van verlaagd bewustzijnsniveau worden latente paranormale vermogens aan het licht.

Het geschrift van den mesmeriseerenden art Justinus Kerner over de sonnambule van Prevorst toont ons den mesmerist als voorlooper der heden-daagsche experimenteele parapsychologen.

Ook hier blijkt uit dit boekje ten duidelijkste, dat de mesmeristen de opkomst van het z.g. Amerikaanse spiritisme mogelijk gemaakt hebben.

Het jaar 1848 is het geboortjaar van de z.g. Amerikaanse spiritistische beweging.

In een hofstede te Hydesville had men raadselachtige klopgeluiden gehoord — naar vele meening werden zij door geesten veroorzaakt.

Verschijselen, als waarvan in 1848 te Hydesville sprake was, hadden zich voordien in Europa reeds bij herhaling voorgedaan. Zoo trok in 1767 een dergelijk geval, dat zich te Dibbesdorf voerde, de aandacht van Lessing.

Wij zullen ons hier niet verdiepen in de vraag, waarvan wij het hebben toe te schrijven dat nu juist de verschijselen te Hydesville toe de ontwikkeling van het hedendaagsche spiritisme leidden, doch volstaan met dit feit te constateeren. Omstreeks het jaar 1860 waren er in de cultuurstaten van Europa en Amerika reeds duizenden spiritisten, die met behulp van z.g. mediums in contact met de geestenwereld zochten te komen. Sommige van deze media verkregen een groote vermaardheid — ik denk hier in de eerste plaats aan D. D. Home.

In hem vonden enkele geleerden een geschikt proefpersoon voor wetenschappelijk onderzoek. Als een der eersten die zich met het geval Home in liet dient de Engelsche natuurkundige William Crookes genoemd te worden. Omstreeks 1865 begon hij belang te stellen in het onderzoek der media-mieke verschijselen, ten gevolge van den steeds toenemenden groei der spiritistische beweging in Engeland. In het jaar 1874 verscheen het rapport van zijn bevindingen bij Home.

Het valt gemakkelijk in te zien, dat dit rapport, dat de realiteit van een aantal z.g. spiritistische verschijselen (met betrekking toe de verklaring dezer verschijselen was Crookes een andere meening toegedaan dan de spiritisten zijner dagen) erkende, groot opzien baarde in een wereld, waarin men de lezers van Büchner's: „Kraft en Stof" bij tienduizenden telde, en zeer velen apriori in personen als Home e.s. slechts bedriegers en goochelaars zagen.

Het voorbeeld van Crookes en de positieve resultaten waartoe zijn onderzoek geleid had, prikkelde toe navolging. Onderscheidene onderzoekers gingen ertoe over media en hun verschijselen aan een streng wetenschappelijk onderzoek te onderwerpen.

In 1882 werd te Londen, op initiatief van Prof. W. Barratt, een conferentie gehouden, waaraan onderscheidene onderzoekers der paranormale verschijselen deelnamen — op 20 Februari van dat jaar werd te Londen de „Society for Psychical Research" geconstitueerd.

Ruim 50 jaar zijn sindsdien verlopen en in die 50 jaar is door dat genootschap zeer belangrijk werk verricht.

In onderscheidene landen werden in den loop der jaren zusterverenigingen opgericht. In ons land werd in 1920 de Studievereniging voor „Psychical Research" gesticht. In de constituerende vergadering van dit genootschap sprak Prof. Dr. Heymans een rede uit, waarin hij o.m. zeide:

„Wij willen niet interessante voorstellingen a la Rubini arrangeren, niet sensationele verhalen verzamelen, niet de behoefte aan hoogere of lagere emoties, aan troostrijke uitzichten of nerveuze rillingen bevredigen, — maar wij willen de betrokken verschijselen bestuderen, wetenschappelijk en onbevooroordeeld onderzoeken, juist zoals men op ander gebied meteorologische of chemische verschijselen, contrast- en associatiewerkingen onderzoekt..... In de eerste plaats zullen wij hebben te onderzoeken, of de betrokken verschijselen werkelijk voorkomen..... Ten aanzien van dit eerste deel van het onderzoek: de in aanmerking komende feiten zooveel mogelijk zeker te stellen, heeft nu de Engelsche Society veel en goed werk geleverd, en het zal ons taak blijven, haar op dien weg te volgen....."

Als tweede taak van de vereniging geeft Heymans aan: „de opsporing van de wettelijkheid dezer verschijselen..... Op elk gebied van wetenschap was het steeds de omvattende en nauwkeurige kennis van de wettelijke betrekkingen tusschen de verschijselen en hun oorzaken of voorwaarden, die de onderzoekers in staat stelde, uit verschillende mogelijke verklaringen de meest waarschijnlijke te kiezen en er is geen enkele reden om te betwijfelen, dat deze regel zich ook ten aanzien van de door ons te onderzoeken verschijselen zal bevestigen. Wanneer wij eenmaal zullen weten, bij welke personen en onder welke omstandigheden die verschijselen bij voorkeur optreden; in hoever zij, ook in hun bijzondere bepaaldheid, samenhangen met de zintuiglijke gevoeligheid, het voorstellingstype, het peil van kennis en ontwikkeling, de temperaments- en karaktereigenschappen en den momentanen psychischen toestand van den percipient en e.q. van den ander, van wien zij geacht worden afkomstig te zijn; in welke mate zij door slaap, halfslaap, hypnose worden begunstigd; welke invloed bij telepathische proeven door den ruimtelijken, bij de onderstelde manifestaties van overledenen door den tijdsafstand wordt uitgeoefend, en tal van dergelijke dingen meer, — dan zullen wij althans een stevig grond onder de voeten hebben, om over de vraag, in hoeverre deze ver-

schijnsen op bedoeld: of niet bedoelde misleiding, op onbewuste psychische processen binnen het individu zelf, op opzettelijke mededeelingen door afgescheiden geesten, of op voorstellingsbewegingen in een alle geesten omvattend wereldbewustzijn berusten, een wetenschappelijk te verantwoorden vermoeden te kunnen uitspreken....."

Oorspronkelijk gaf de Ned. S. P. R. op onregelde tijden verschijnende „Mededeelingen” uit; sinds 1930 worden deze echter opgenomen in het in 1928 door Dr. P. A. Dietz en mij gestichte „Tijdschrift voor Parapsychologie”.

In het jaar 1932 werd Dr. Dietz toegelaten als privaats docent in de parapsychologie aan de Rijksuniversiteit te Leiden; hij aanvaardde dit ambt met een openbare les over: „De strijd om de parapsychologie” op 20 December van dat jaar; in 1933 volgde mijn toelating als zoodanig aan de Rijks-Universiteit te Utrecht. Op 4 December van dat jaar hield ik mijn openbare les: „Over het geestenzijn”.

Sinds het jaar 1934 beschikt de Ned. S. P. R. over een eigen laboratorium, dat onder leiding staat van Ir. L. J. Koopman en mij.

Welke resultaten heeft parapsychologisch onderzoek tot op heden opgeleverd — welke verschijnselen komen werkelijk voor? Het kan niet mijn bedoeling zijn hier een uitvoerige bespreking te leveren van de verschijnselen, welke thans als vaststaande mogen worden beschouwd. Ik moet volstaan met er hier op te wijzen, dat aan het voorkomen van verschijnselen als telepathie, z.g. helderziendheid in ruimte en tijd, stigmatische, teleplasma-vorming en teknesie niet langer getwijfeld kan worden. Daarmede is echter nog volstrekt niet gezegd dat alle personen, die zeggen dat zij dergelijke verschijnselen kunnen vertoonen, dit nu ook inderdaad kunnen. De laboratorium-techniek der parapsychologen is in den loop der jaren steeds meer verbeterd en komt in onze dagen het volmaakte nabij. Met behulp van deze techniek zijn wij in staat ons op afdoende wijze tegen bedrog te vrijwaren.

Wij weten voorts, dat telepathie, helderziendheid en andere paranormale verschijnselen geenszins verschijnselen zijn, die zich slechts bij enkele personen voor kunnen doen. Integendeel — uitgebreide en zeer nauwkeurige onderzoekingen hebben aangetoond, dat het paragnostische vermogen in aanleg bij alle menschen aanwezig is..... De middeleeuwsche opvatting als zouden b.v. helderzienden personen die of door God begenadigd zijn (in welk geval zij als heiligen vereerd zouden moeten

worden) of een verbond met den duivel gesloten zouden hebben (in welk geval zij als heksen en tovenaars vervolgd zouden moeten worden) dient onjuist te worden geacht. Enkele verlichte middeleeuwers (w.o. Bonaventura) waren zich hier reeds van bewust. Hun woorden vonden echter weinig gehoor.....

Maar al zijn wij dan in aanleg allen mediums (paragnosten, enz.) de ervaring leert ons nochtans, dat de eene mensch een betere paragnost is dan de ander. Deze erkenning voert ons op het gebied der karakterologie der paranormaal-begaafden. Onder welk menschen-type worden de meeste paranormaal-begaafde personen aangetroffen?

Wij kunnen ook het mediumschap bezien in het licht der ontwikkelingspsychologie en de vraag stellen, of het mediumschap gezien dient te worden als een verschijnsel van regressie dan wel van evolutie.

De parapsychologie is een zijtak der empirische psychologie; zij maakt derhalve deel uit van het groote gebied der ziekkunde. Naar methoden, begrippen en hypothesen zijn psychologische methoden, — begrippen en — hypothesen.

In ons land zijn belangrijke hypothesen opgesteld ter verklaring van parapsychologische verschijnselen. Ik denk hier in de eerste plaats aan de beschouwingen over de verklaring der telepathie, welke wij aan Heymans danken. Volgens hem moesten wij de telepathische verschijnselen beschouwen als berustende op het invallen van zeer veraf liggende, nl. tot het bewustzijn van andere personen behorende gedachten. Hij denkt zich daarbij „een omvattender, in laatste instantie een Wereldbewustzijn van menschen en dieren, ook die van den opdrachtgever en den opdrachtontvanger, slechts tijdelijk afgezonderde deelen zijn, zonder dat zij daarbij evenwel hun samenhang met het geheel en met elkaar ten volle zouden hebben verloren.”

Over de vraag of de spiritistische hypothesen De parapsychologie is een tak van wetenschap is in den loop der jaren veel nagedacht en geschreven. Belangstellenden worden niet verwezen naar mijn monografie over: „Het spiritisme”, in 1936 in den Haag verschenen.

De parapsychologie is een tak van wetenschap welke niet alleen voor den psycholoog van betekenissen is, maar waarmede zeer zeker o.a. ook de filosoof, de arts, de bioloog, zijn voordeel kan doen.

Gelukkig begint dit thans meer en meer in wetenschappelijke kringen te ontwakken.

De positie der Parapsychologie.

door
J. J. POORTMAN

De parapsychologie is een wetenschap en wil dat zijn. Wat is echter een wetenschap?

De parapsychologie is geen filosofie en evenmin een wereldbeschouwing. Wat is echter filosofie en wat voor functie heeft een wereldbeschouwing?

Op dergelijke vragen willen wij in de eerste plaats trachten in het kort een antwoord te geven.

Als ik weet, dat mijn vriend gisteren naar Amsterdam is gespoerd, terwijl dat inderdaad een feit is geweest, dan is mijn weten daarover kennis, ware kennis.

Als een onderzoeker vaststelt welke reizen de leidende staatslieden in de laatste tien jaren in Europa hebben gemaakt en welken invloed dit op de politieke ontwikkeling in dit werelddeel heeft gehad, dan is het resultaat van dit onderzoek geschiedkundige kennis. Geschiedenis is een wetenschap. Een wetenschap is een geheel of samenstel van kennis (van „Erkenntnisse“) van ware kennis, volgens bepaalde gezichtspunten geopend.

De wetenschap in het algemeen gaat volgens bepaalde methoden te werk. Zij put haar kennis in het algemeen uit de ervaring. Kennis, die overeenstemt met wat in werkelijkheid heeft plaats gehad, wat feitelijk geloeurd is, is ware kennis. De wetenschap is dus gegrondvest op feiten. Feiten worden waargenomen, al of niet met behulp van instrumenten; in het experiment wordt de natuur gedwongen op bepaalde vragen een feitelijk antwoord te geven.

Men tracht feiten te verklaren: in een samenvattende, overzichtelijke theorie te brengen, na te dien einde eerst hypothesen opgesteld te hebben.

Een feit, dat nog niet verklaard is, blijft daarom wel een feit; op feiten, waarmee een bepaalde theorie in strijd is, moet terdege gelet worden: men zal de theorie dan moeten verbreiden, of anders geheel laten vallen.

Naast de ervaring vindt men in de wetenschap het apriori. Er worden overtuigingen voor waar gehouden, die veel verder gaan dan de ervaring ooit kan waarborgen. Hoe kan men weten, dat alle gevolgen een adequate oorzaak moeten hebben gehad? In de ervaring is dat nooit zoo gegeven. Het vraagstuk van het hoe en waarom der apriorische overtuigingen vormt een belangrijk phi-

losofisch probleem.

De wijze van afleiden van een algemeene wet uit bijzondere gevallen, aan de ervaring ontleend, noemt men inductie. De afleiding van bijzondere gevallen uit algemeene wetten, die uit de ervaring kunnen stammen (natuurwetten), of door de menschen kunnen zijn ingesteld (in het recht o.a.) of op de apriorische axioma's eener bepaalde wetenschap zijn terug te voeren (b.v. in de wiskunde) het deductie.

Over de wijze van redeneeren bij deductie en inductie handelt de formeele logica. Over de bewijsmethoden spreekt de methodologie.

Formeele logica en methodologie zijn onderdeelen der kennistheorie. Zooals de bioloog een microscoop gebruikt, doch dit instrument zelf een object is van de natuurkunde, afdeling theorie van het licht, zoo stelt de kennistheoreticus de vraag naar het instrument van kennis überhaupt. Alle wetenschappen gebruiken het instrument van het kennen: waarnemende en gevolgtrekkingen makende. Zijn die gevolgtrekkingen betrouwbaar? Als men het een uit het een afleidt, is die conclusie dan ook nog toepasselijk op de werkelijkheid? Is zij niet vervalscht? — Is onze waarneming betrouwbaar? In welke gevallen is zij dat blijkbaar niet? Stemt het waarnemingsbeeld ook in het algemeen overeen met de werkelijkheid? Allemaal kennistheoretische vragen, wier beantwoording blijkbaar voor de waardeering der resultaten ook van alle bijzondere wetenschappen van groot belang is.

De leer van het kennen of de kennistheorie is een der hoofd takken der wijsbegeerte. Naast de leer van het kennen staat de leer van het zijn. (Aan de waardenleer gaan wij op deze plaats voorbij). De afzonderlijke wetenschappen behandelen — voorzover zij geen deductieve wetenschap of ook waardeleer zijn — alle een gedeelte van het zijn. Deze gedeelten van het zijn moeten ergens tot een geheel samengevoegd worden. Van het zijnde vallen onmiddellijk twee groote groepen op: die van de physische feiten, waarover de natuurwetenschap handelt en die van de psychische feiten, waarover de psychologie het heeft. Hoe kunnen deze twee feitengroepen tot een geheel vereenigd worden? Welke verhouding bestaat er tusschen dat

physisch en dat psychische, tusschen lichaam en geest? Met dergelijke zijnsvraagstukken houdt het tweede oordeel der filosofie: de zijnsleer of metaphysica zich bezig.

De wijsbegeerte is aldus de zelfstandige samenvatting der wetenschap: een samenvatting, omdat de afzonderlijke wetenschappen deze behoeven en zelfstandig, omdat daarbij nieuwe typische problemen, zooals van het gebruikte instrument, van de relatie van lichaam en ziel en van de uiteindelijke verhouding van kennistheorie en metaphysica, van denken (en waardeeren) en zijn, opriszen. De wijsbegeerte is daarbij echter onderdeel der wetenschap, van wetenschap in den ruimen zin van het grootste geheel van zoo zeker en bedachtzaam mogelijk gefundeerde waarheid of kennis.

Wanneer een filosofisch stelsel wel eens zoo mooi of fraai, zoo aesthetische bevredigend wordt genoemd, dan is dat geen wijsgeerige of wetenschappelijke beoordeeling meer, daar de waarheid als eenig criterium is verlaten.

Evenzeer is het wetenschappelijk karakter, indien bepaalde theorieën worden aangenomen, omdat men het graag zoo heeft, al ontbreekt het strikte bewijs.

Dit wil niet zeggen, dat aan deze theorieën alle waarde is te ontzeggen. Heymans merkt ergens op, dat in het bijzonder in het dagelijksche denken en handelen voortdurend beslissingen genoemd moeten worden, waarbij men niet op de groote theoretische zekerheid kan blijven wachten, zoodat ook een geringe positieve waarschijnlijkheid in aanmerking moet komen. Meer of minder helder laat ieder zich bij die besluiten toch door algemeene aannamen leiden. Doch zeer licht komt men er zoodoende toe om op grond van gemoedsbehoeften, enz. opvattingen aan te hangen, die in dien omvang volstrekt niet bewezen zijn. Dan is men op het terrein der „wereldbeschouwing“ („Weltanschauung“).

Onder „wereldbeschouwing“ in dezen iet of wat gespecialiseerden zin verstaat men dus een samenstel van overtuigingen over wereld, mensch en leven, die niet wetenschappelijk gedekt zijn, maar waar men toch moeilijk buiten kan. Eer de filosofie en de wetenschap vele en de diepste vragen eenigszins volledig en volkomen opgelost hebben, is zoo'n lange weg, dat men zich in afwachting daarvan wel een ander samenvattend denkbeeld over het leven moet scheppen, o.a. als leidraad voor handelen, dat niet wachten kan.

Dit is toe te geven, maar goed in het is te houden, dat „wereldbeschouwing“ dus niet bewezen en niet wetenschappelijk is.

Wel zal de grens tegenover de wetenschappelijke filosofie niet altijd gemakkelijk getrokken kunnen worden. Er zal b.v. licht oneenigheid voor zijn welke overtuigingen inderdaad als „apriori“ in onzen geest levend aangenomen mogen worden. Ook kon het zijn, dat de filosofie al reeds wel tot het doordenken der diepste vragen in staat was (Hegelianisme). Afgezien daarvan houden wij het ervoor, dat ieder, naast wetenschap en wijsbegeerte, toch ook nog behoefte heeft aan een „wereldbeschouwing“.

Ja, men zou dit woord in een zoo ruimen zin kunnen maken, dat alles, wat voor iemand middelpunt en zin van het leven uitmaakt, „wereldbeschouwing“ ware te noemen. Op deze wijze ware voor de een de liefde tot de natuur, voor de ander beoefening van kunst of sport, voor een derde zijn echtgenoot(e) of kind, voor weer anderen schaken of postzegelverzamelen zijn „wereldbeschouwing“.

Deze defintie is wel te ruim; wereldbeschouwing zou zoo in sommige gevallen tot „stokpaardje“ naderen. In zoover is zij echter niet zoo dwaas, als men zelfs van zuivere rede of filosofie een stokpaardje (en een maatstaf, die men allen en alles aanlegt) kan maken. Wijsbegeerte is nog niet altijd wijsheid!

Er is dus blijkbaar wereldbeschouwingen op allerlei wijzen en op allerlei niveau.

Ook de geloofsbelijdenis van de Roomsche-Katholieke Kerk, of van de Orthodox-Protestanten, of van andere richtingen, die zich op een bepaalde openbaring baseeren, is een „wereldbeschouwing“ te noemen. Zij voldoen ook aan vele behoeften van den mensch; wetenschap of wijsbegeerte in den sterken zin zijn ook deze overtuigingen echter niet: zij hebben geen uitgangspunt, waarvan de waarheid voor een ieder aantoonbaar is.

Er zijn natuurlijk ook wereldbeschouwingen mogelijk, die aan de behoefte naar een afronding van kennis, die de wetenschap nog niet geven kan, voldoen en zich dichter aan het bewezene of waarschijnlijke houden. Het Vrijzinnig Protestantisme doet dit bij voorbeeld. Ook kan men de voorhanden kennis op speciale wijze willen aanvullen. Het Spiritisme tracht dit b.v. te doen met zijn geestentheorie. De Theosofie brengt de ervaring (dus toch weer een ervaring!) in het spel, die bepaalde helderzienden zouden hebben over het leven na den dood, over vorige levens enz.

Wat is nu de positie der parapsychologie te midden van al deze aldus bepaalde grootheden?

Zij is een wetenschap en wil dat zijn. Dat wil

zeggan: dat zij wetenschappelijke methoden gebruikt; dat zij in wisselwerking staat met de filosofie; dat zoodra wereldbeschouwingstrekken op den voorgrond komen, er geen sprake meer is van zuivere parapsychologie.

Zij gebruikt wetenschappelijke methoden. Als „Realwissenschaft“ (in tegenstelling tot een „Idealwissenschaft“ als b.v. de wiskunde) staat daarbij het inductieve onderzoek aan de hand van de ervaring op den voorgrond; men tracht feiten vast te stellen; liefst de natuur door middel van het experiment tot een antwoord te dwingen; met behulp der inductie worden deze feitelijke vaststellingen tot wetten generaliseerd en deze zoo mogelijk in een theorie vereenigd. Bij deze verklaring der feitelijke verschijnselen gaat men uit van het eenvoudighedsbeginsel: wanneer twee theorieën beide een stand van zaken kunnen verklaren, dan heeft de eenvoudigste van haar, als geen andere omstandigheden erbij komen, de voorkeur.

De feiten moeten dus spreken. Een theorie wordt aan de hand van de feiten opgesteld; een theorie mag echter niet vooropgesteld worden.

Op dit punt onder meer krijgt de parapsychologie aanraking met de filosofie. De filosofie komt harezijds tot algemeene conclusies. Zoolang geen doorslaande gegevens deze schijnen te weerspreken, neemt de filosofie deze als ware aan, interpreteert de wereld volgens deze lijnen en verwacht vaak ook niet, dat iets haar opvattingen zal weerspreken.

Zoo geeft het denken in den Nieuwen Tijd en tot voor kort in het algemeen een ontwikkeling te zien, waarbij er meer aandacht was voor het deel dan voor het geheel en voor de veelheid in plaats van voor de eenheid. Dit heeft het nuttige gevolg gehad, dat het deel, het detail goed tot zijn recht kwam. De geheele opbloei der wetenschap in de laatste eeuwen is eigenlijk hieraan te danken. Maar tegelijk verloor de blik aan breedte en volledigheid: voor het zichtbare deel werd de min of meer onzichtbare achtergrond verwaarloosd. Zoo kwam het, dat de denkers der „Aufklärung“ of „Verlichting“ — ofschoon ook toen, zooals men in het eerste opstel van deze aflevering heeft kunnen zien, de parapsychologische verschijnselen op dezelfde wijze zich voordeden als thans — geneigd waren om het voorkomen van dergelijke fenomenen bij voorbaat voor onmogelijk te verklaren. Het positisme is speciaal de richting, die alleen wat positief is, onmiddellijk voor de hand ligt en gegeven is, wil laten gelden. Het materialisme gaat nog verder en verklaart al het psychische voor niet bestaand of voor slechts een bijverschijnsel van het

stoffelijk gebeuren. Vanuit een bepaalde algemeene wijsgeerge theorie wordt hier dus bij voorbaat een houding aangenomen tegenover de mogelijkheid van bepaalde verschijnselen. Dit had in zoover ook goeden zin als in den tijd daarvoor, de Middeleeuwen b.v. inderdaad de deur voor allerlei ongegronde aannamen, alerhand bijgeloof wijd open gestaan had. Daar moest in de eerste plaats opruiming onder worden gehouden. Het is echter de vraag of men tijdens de Verlichting en nog een groot deel der 19e eeuw het kind ook niet met het waschwater weggeworpen heeft. Daarna is de overtuiging opgekomen en deze is door tal van onderzoekingen in verschillende richting bevestigd, dat vele van deze „occulte verschijnselen“ op een feitelijken grondslag berusten. Maar als dit zoo is, dan heeft de wijsbegeerte en het algemeene denken gedwaald door hen bij voorbaat voor onmogelijk te verklaren; dan behoeven deze algemeene theorieën een herziening, waardoor voor deze verschijnselen ook ruimte komt. Dan kan zoodoende een wereldbeeld worden opgebouwd, dat tegelijk ruimer is dan dat der positivisten en materialisten en bezonnener en beter gefundeerd dan dat der Middeleeuwen.

Wij willen hier iets zeggen over het woord „occultisme“, dat zeker geen gelukkige uitdrukking is. In een ruimen zin zijn alle verschijnselen eerst occult, d.i. geheim of verborgen: zoolang ze niet niet doorzocht zijn. In zoover ware alle wetenschap occultisme, of, nog liever, met de vernietiging van het occulte bezig. Verder zijn er bepaalde wereldbeschouwingen, die men onder „occultisme“ rangschikt, zooals de Theosophie of die der RozeKruisers. Daarbij speelt de geheimhouding van bepaalde leringen een rol. Dit is dus geen wetenschap in den gewonen zin des woords. Met „occulte verschijnselen“ ten slotte bedoelt men een speciale groep van ondoorgvorschte verschijnselen, die wat extra geheimzinnig lijken, zooals giestverschijningen, mediumschap, het tweede gezicht enz. Nu men den term „parapsychologie“ heeft, zal men beter doen die van „occult“ en „occultisme“ geheel te laten vallen. Overigens is ook „parapsychologie“ een verzamelaam, want er zijn ook fysieke verschijnselen, die deze nieuwe wetenschap, zij het in nauwen samenhang met de psychologie, onderzoekt.

De wijsbegeerte tracht dus soms vanuit haar algemeene theorieën op een bijzondere wetenschap, zooals de parapsychologie is, in te werken, wat in dit geval zoo ver ging, dat zij haar bestaansrecht zelfs trachtte te ontkenen. De andere zijde van de wisselwerking, waarin de wijsbegeerte — als



Verschuiving van den gepatenteerden versteller regelt de stijfheid van de pen naar Uw eigen, natuurlijke schrijfwijze.

Eén slag van het pompje en U schrijft weer een week

Een eenvoudiger vulsysteem dan het vacuüm vulsysteem van de nieuwe Eversharps is niet te bedenken. U heeft de pen slechts in den inkt te doopen, het pompje naar beneden te duwen en Uw vulpen is weer voor een week gevuld. Een werkje van één seconde! Bovendien hebben de nieuwe Eversharps een pen, die verstelbaar is naar

elke hand, een gepatenteerde automatische inktafsluiting, een zichtbaren inktvoorraad en een inkt-capaciteit, die welhaast het dubbele is van elke vulpen met een rubber buisje. Probeer eens een Eversharp bij een van onze wederverkoopers. Het is een prachtgeschenk zowel voor U zelf als voor Uw vrienden.

Importeurs: L. E. TELS & Co. Handel Maatschappij N. V.

EVERSHARP

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

zelfstandige samenvatting aller wetenschappen — en een afzonderlijke wetenschap onderling staan, is nu, dat de feiten door een dezer laatste gevonden, het wereldbeeld der wijsbegeerte beïnvloeden of wijzigen. Zoo heeft de biologische evolutie-leer in de vorige eeuw b.v. grooten invloed op het algemeene wereldbeeld uitgeoefend. Een wijsgeerige theorie, die door de uitkomsten der parapsychologie — men denke aan helderziendheid in de ruimte — wordt weerlegd is nu b.v. het sensualisme, de kennistheoretische opvatting, dat al onze kennis direct of indirect ons door onze vijf gewone zintuigen wordt toegevoerd. Men hoort vaak de meening, dat de parapsychologie het neovitalisme, de leer, dat de gebeurtenissen in de levende organismen niet door de natuurlijke oorzaken verklaard zouden kunnen worden, zonder meer zou ondersteunen. Hier achten wij het laatste woord nog niet gesproken. Men zal er in het algemeen o.i. voor moeten waken om uit de juistheid der parapsychologische verschijnselen te snel conclusies in een bepaalde richting te trekken. In een reactie op de 18e en 19e eeuw is men tegenwoordig geneigd om spoedig overal irrationeële, onverklaarbare factoren te signaleren. Wellicht dat bij nader inzien een rationeële verklaring in ruimer verband toch wel mogelijk blijkt. De feiten kunnen op meer dan een wijze tot een theorie verenigd worden. Een speciaal vraagstuk, dat zeker in het verband van filosofie en parapsychologie opduikt, is dat der verhouding van geest en stof, van bewustzijn en lichaam. Voor de oplossing hiervan schijnt de parapsychologie reeds vrij zeker bepaalde aanwijzingen te kunnen geven. De wec groote concurreerende theorieën zijn hier het parallelisme en de wisselwerkingsleer. Volgens het eerste loopen bewustzijn en stof voortdurend en vrijwel volledig evenwijdig aan elkaar verder, waarbij nog te onderscheiden is tusschen het realistische parallelisme of neo-spirozisme, volgens welk beide evenwijdige reeksen reëel zijn, en het idealistische parallelisme, d.w.z. het psychisch monisme van o.a. professor Heymans, volgens welk alleen de psychische reeks werkelijk is en de fysicische slechts een afschaduwing van deze. Daarnaast neemt dan de in de tweede plaats genoemde leer aan, dat psyché en physis beide reëele grootheden zijn, die er gens in wisselwerking met elkaar staan. Deze wisselwerking wordt dan met den dood verbroken, waarna de psyche zeer wel haar eigen weg kan gaan. Dat de parapsychologie zoo vaak handelt over zelfstandige werkingen der ziel, is o.i. een der redenen waarom (gelijk ook de bekende filosoof en psycholoog McDougall) toegeeft de parapsycho-

logische verschijnselen zich van te voren reeds beter in een wisselwerkingsleer kunnen voegen dan in een parallelisme. Dit laatste weet eigenlijk geen weg met een eventueel voortbestaan, zoodat prof. Leo Polak te Groningen dan ook aanneemt, dat de ziel evenwijdig met het lichaam na den dood uitentvalt. Daar komen nog andere bezwaren tegen het wisselwerkingsstandpunt (in dit verband dualisme genoemd): hoe de inwerking van twee heterogene grootheden als bewustzijn en lichaam op elkaar eigenlijk te denken is, o.i. wel te onderwerpen is. Wij hebben dan ook den indruk, dat de komst der parapsychologie den ouden strijd in de methaphysica tusschen parallelisme en wisselwerking eindelijk ten gunste van de laatstgenoemde beslissen zal.

De parapsychologie gebruikt als wetenschap dus wetenschappelijke methoden en zij staat in wederkeerige uitwisseling met de filosofie. Wat is nu echter haar verhouding tot „wereldbeschouwing“?

Het spreekt van zelf, dat wanneer iemand van de parapsychologie zijn „wereldbeschouwing“ wil maken, d.w.z. hij het zoo wil voelen, dat het leven daardoor zijn zin voor hem verkrijgt, hij daartoe evenzeer vrij is, als wanneer iemand de statistiek of de kunstgeschiedenis, het zweefvliegen of het dammen in het middelpunt van zijn leven wil stellen. Parapsychologie is ook iets geschikt om als wereldbeschouwing dienst te doen dan vliegen of dammen, daar in haar althans een flink aantal theoretische of beschouwende elementen steekt. Maar toch schijnt deze promovering van de parapsychologie tot wereldbeschouwing ons zeer bedenkelijk toe. Immers, een wereldbeschouwing, die het gemoed bevredigt, neemt als regel veel meer als vaststaande aan, dan de parapsychologie of de wetenschap in het algemeen of de wijsbegeerte op dit oogenblik kunnen beantwoorden. (Zoover bepaalde algemeenere conclusies dan nog wel behoorlijk gefundeerd zijn, behooren zij verder eerder in de wijsbegeerte dan in de parapsychologie thuis). Het is daarom aangewezen om zich goed bewust te zijn van wat men doet. Wil men op de parapsychologie een privé-wereldbeschouwing bouwen, goed, maar men geve zich dan rekenschap, dat dit buiten de parapsychologie als wetenschap om gaat. In dat geval kan dan iemand echter ook wel een wereldbeschouwing (die allicht ook op andere gegevens steunt dan de parapsychologische) aannemen en tegelijk de parapsychologie zuiver wetenschappelijk beoefenen. Ja, als hij zich bewust is van de draagwijdte en van de grenzen van die wereldbeschouwing en van de strengwetenschappelijke

lijke eischen, die aan de parapsychologie op zichzelf te stellen zijn, kan iemand, die in de parapsychologie zelf zijn wereldbeschouwing vindt en daarom telkens geneigd zal zijn uitkomsten dezer wetenschap verder dan de situatie toelaat te generaliseeren. Van bepaalde wijsgeerige zijde, nl. van die der Hegelianen, pieegt men zich zeer afkeurend over de parapsychologie en haar beoefening uit te laten. Wij bekennen, dat wij ons deze kritiek in haar algemeenheid niet goed kunnen begripen. Immers, ook al is het Hegeliaansche „zuiver redelijke” denken zoo belangrijk en centraal als men daar geneigd is om iemand anders om tezelfdertijd de parapsychologie als afzonderlijke wetenschap te beoefenen? Hegelianen zijn toch ook medicus en jurist, predikant en theoloog en nog veel meer? De oplossing van deze verwondering zal wel daarin gelegen zijn, dat de Hegelianen niet zoozeer bezwaar hebben tegen de beoefening van de parapsychologie als afzonderlijke wetenschap (al hebben zij dit nog niet toegegeven), als wel tegen het aannemen van de parapsychologie als uiteindelijke wereldbeschouwing en filosofie. Daarmee stemt ook overeen, dat zij niet tegen „het occultisme wijsgeerig doordenken op Hegeliaansche of daarmee verwante lijnen acht, welk bezwaar is er dan tegen, dat mensch daarnaast op een ander plan bezig houdt met de wetenschap der parapsychologie? Geen enkel, dunkt ons; bovendien dreigen degenen, die zich tegen de parapsychologen als een geheel uitspreken bij de huidige ontwikkeling dezer wetenschap tot ontkenners van feiten te worden.

Omredenen, die voor de hand liggen, krijgt de parapsychologie telkens weer aanraking met twee typische „wereldbeschouwingen” nl. met het Spiritisme en met de Moderne Theosofie. Met de eerste omdat het middelpunt van deze wereldbeschouwing juist door de kwestie van het voortbestaan na den dood en het contact met afgestorvenen wordt gevormd, waarvoor ook de parapsychologie zich interesseert; met de tweede omdat voor de theosofische leerlingen de uitkomsten van het helderziende onderzoek van enkele bepaalde personen zoo gewichtig is. Juist daarom zal de parapsychologie tegenover deze twee beschouwingen de uiterste voorzichtigheid in acht moeten nemen. De parapsychologie zal als wetenschap de „spiritische hypothese” volgens welke bepaalde verschijnselen alleen door de aanname van geesteninwerking verklaard kunnen worden nauwkeurig op haar onontkoombaarheid en verklaringsvermogen moeten toetsen en ook adere hypothesen zorgvuldig in aanmerking moeten nemen; het „openbaringsspiritis-

me” zal intusschen altijd weer geneigd zijn om alleen deze eene interpretatiemogelijkheid te zien. Iets dergelijks geldt van de moderne theosofie, die echter nog allerlei andere elementen ook bevat. Daarbij kan wat van deze zijden komt door de parapsychologie zeer wel „heuristisch” d.w.z. om een nuttig spoor te vinden, in aanmerking worden genomen.

Tot slot van dit artikel willen wij onze beschouwingen samenvatten door ze in het kort vraagstuk, nl. dat van de onsterfelijkheid der ziel, of, juister en minder pretentieus uitgedrukt, van het individueele voortbestaan na den dood. Dit heeft in elk geval de volle belangstelling der parapsychologie. Daarbij wordt het voortbestaan door sommige parapsychologen reeds voor wetenschappelijk bewezen gehouden, door andere nog niet. In overeenstemming met dit stadium der parapsychologie laat de wijsbegeerte zich over het voortbestaan nog maar zeer aarzeland uit. De „wereldbeschouwingen” hebben van oudsher veel over dit vraagstuk te zeggen gehad: in de wereldbeelden van alle volkeren speelt het voortbestaan na den dood een rol; van kerkelijke zijde spreekt men over „hel, vagevuur en hemel”; de theosofen leeren op het voetspoor van het Indische denken over reincarnatie en karma; de spiritisten spreken van het „zomerland” enz.

De afkeer van sommigen tegen de parapsychologie en verwante probleemstellingen richt zich ook in het bijzonder tegen dit oont. Tegenover het voortbestaan in den tijd wordt van wijsbegeerigen kant de onsterfelijkheid als vereeuwigd gesteld. Voor hem, die, in het eeuwig nu, een juiste houding inneemt tegenover alle uiterlijke vraagstukken, verliest het probleem van den dood zijn beklemming, ja, alle belang. Uit een dergelijke overweging vloeit ongetwijfeld de houding van het Hegelianisme tegenover parapsychologie en occultisme, zooals wij gedeeltelijk reeds hebben gezien, voort. Spinoza denkt in een zelfde richting. Op verwante gronden weigert de rondtrekkende Hindoeleeraar van onzen tijd, J. Krishnamurti, steeds om te vragen in te gaan, die hem over reincarnatie, over het voortbestaan der menschelijke persoonlijkheid in den tijd voorgelegd worden.

Wederom moeten wij toegeven, dat dit diepere standpunt vertegenwoordigt. Bij een „vlucht in het hiernamaals” voor den zielestrijd van dit leven is de mensch niet gebaat.

Daarom kan het, aan de parapsychologie te zijner tijd wel gelukken om veel ver het leven na dit leven vast te stellen. En een zeker belang heeft dit alles wel.

Ook in ander opzicht is voor de parapsychologie veel te onderzoeken, waarbij zij thans reeds op belangrijke resultaten kan wijzen. Die ook voor

verschillende onderdeelen der wijsgeerte van gewicht zijn.

Een nieuwe wetenschap, een nieuwe taak.

Een Arabier over Palestina.

De aanbevelingen der Britsche koninklijke commissie aangaande Palestina lijken mij onbillijk en onuitvoerbaar. Onbillijk, omdat zij met geweld stukken Arabisch gebied vervreemden, met alle onrechtvaardigheid en jammer, die dat voor de bevolking beteekent, wier leven en tradities zoo nauw aan dien grond verbonden zijn. Zij zijn onuitvoerbaar, omdat de levensomstandigheden na dertien eeuwen Arabische bewoning zou overheerschend Arabisch zijn, dat ieder verdeelingsplan onoverkomelijke moeilijkheden van practischen aard moet scheppen.

Ieder, die den toestand kent, is ook op de hoogte van die moeilijkheden; het is verwonderlijk en betreurenswaardig, dat de commissie ze in zoverre voorbijgegaan is, dat zij verdeling heeft aanbevolen als oplossing van dit probleem, temeer, wil de commissie, blijkens haar rapport, zelf in twijfel heeft verkeerd over de uitvoerbaarheid van haar eigen plan. In hoofdstuk 22 van het rapport, dat de groote lijnen der verdeling aangeeft, komt die twijfel duidelijk tot uiting. Op grond van mijn kennis van het land aarzel ik niet te verklaren, dat de vrees en de twijfel van de commissie volkomen gerechtvaardigd zijn; afgezien nog van andere motieven is het plan alleen al om praktische redenen onuitvoerbaar; aanvaarding zou de huidige verarring en wanorde slechts vergroeten.

Ofschoon ik tegen sommige punten van het rapport bezwaren heb, moet ik toch erkennen, dat het de Arabische grieven en opvattingen goed weergeeft. De Arabische zienswijze aangaande de vraag, of Palestina was begrepen in de Britsche beloften van 1915, wordt feitelijk aanvaard; de commissie erkent, dat „Groot Brittannië onder den druk van den wereldoorlog beloften heeft gedaan aan Arabieren en Joden teneinde hun steun te verwerven. „De overtuiging van de mandaat-mogendheid, waarop haar politiek in Palestina gebaseerd was, namelijk dat de Arabische rechten en de Joodsche verlangens niet onverenigbaar waren,

is volkomen ongegrond gebleken. Het immigratie-criterium van het economisch absorptie-vermogen en de land-politiek worden nietig verklaard.

Wat nu het verdeelingsplan betreft, voor den Arabier blijft dit eene feit het voornaamste, dat het beste deel van zijn land door eigenachtige daad wordt geusurpeerd. Dit gaat hem zeer ter harte; vooral omdat in het overblijvende Arabische gebied ook nog de broeders komen, die uit de Joodsche streken verdrongen worden; dit, gevoegd bij de natuurlijke bevolkingsvermeerdering welke naar de commissie erkent, geweldig is, verorzaakt een opeenhooping op een te klein stuk land. In haar ijver om het probleem op te lossen, stelt de commissie slechts een materialistische remedie voor, welke geenszins een oplossing, maar die, al was zij bevredigend, nog weinig invloed zou hebben op de psychologische factoren der situatie, zooals trouwens uit het rapport duidelijk blijkt.

De Arabier ziet in het plan een gedeeltelijke verwezenlijking van zijn vrees ten aanzien van zijn nationaal bestaan. Voor hem komt het er op neer, dat de Joden een nationaal tehuis zullen hebben gevestigd in zijn land, waaruit hijzelf verdreven wordt. Aangaande de toekomst van de deelen, welke buiten het Joodsche nationaal tehuis vallen, is de Arabier niet zeer hoopvol gestemd, als hij ziet welk een geweldigen invloed de Joden in de hedendaagsche politiek kunnen uitoefenen. Zoodoende wordt zijn vastbeslotenheid, om zijn nationaal bestaan te verdedigen, sterker.

Bovendien omvat de beloofde Joodsche staat bijna alle grondbezit, gewijd aan de Omar-moskee, en dat van Hebron, thans in het bezit van de Mohammedaansche Wakfs; het omsluit minstens twee Mohammedaansche heiligdommen van groote beteekenis: Sidna Rodin en Sidna Ali, waarheen de Mohammedanen elk jaar pelgrimstochten onderneemen. Deze heiligdommen en de strook Wafk-land, welke niet verkocht of zelfs verruild mogen worden, zullen tot voortdurende wrijving en spanning

tusschen de beide rassen aanleiding geven, met incidenten als resultaat. In het rapport zijn deze buitengewoon belangrijke punten over het hoofd gezien.

Maar het meest prikkelende en kwellende deel van het plan is, dat het een kwart miljoen Arabieren dwingt in hun eigen land Arabisch onder Joodsche heerschappij te leven, of verdreven te worden. Over de wreedheid hiervan behoef ik niet uit te wijden. Ik wil slechts zeggen, dat telkens als er ten groep Arabieren uit hun woonplaats en naar den Arabischen staat gedreven wordt, er voldoende spanning zal zijn om een opstand te verwekken. Aan den anderen kant is de aanwezigheid van een zoo groote Arabische minderheid in den Joodschen staat een bron van voortdurende klachten, hetgene in den Arabischen staat natuurlijk tot daden van represaille zal leiden.

Bijzondere aandacht moet besteed worden aan de voorgestelde grenzen. Zij loopen door gebieden zonder rivieren, bergen of andere natuurlijke afscheidingsmogelijkheden. De meeste streken, waarvoor troepen menschen naar hardelust kunnen rondloopen en aan weerszijden schadeloos kunnen brokkelen, zonder dat militairen of politie dit merken.

De economischen verbeteringen in Palestina hebben geen verandering kunnen brengen in de Arabische nationale animositeit jegens het Zionisme; het is duidelijk dat de economische depressie, welke het gevolg zal zijn van de verdeling en die klaarblijkelijk op rekening van het Zionisme zal moeten worden geschreven, de Arabische verbittering slechts zal verergeren.

De commissie heeft duidelijk aangetoond, dat er in den voorgestelden Arabischen staat geen land beschikbaar is en dat di deel van Palestina reeds overbevolkt mag heeten. Haar voorstellen tot verbetering worden door haar eigen argumenten waardeeloos gemaakt. Van intensieve cultivering in de dichtbevolkte heuvelachtige streken kan geen sprake zijn: de hoop op irrigatie van de Jordaanvallei wordt opgegeven. De ontwikkeling van Bërseba, ofschoon proefnemingen op mislukkingen zijn uitgelopen, is het enige voorstel, waaraan de commissie zich hoopvol vastklemt. Het is echter wel een ongehoord ding, dat men de economische toekomst van een land gaat bouwen op een onderneming, welke bij vroegere proefnemingen ondeugdelijk is gebleken.

Immers in dit gebied zijn reeds door Joden verscheiden experimenten ondernomen, die evenwel na harden arbeid en zware verliezen moesten worden opgegeven. Boringen, die veel geld hebben

gekost, zijn op initiatief van den huidige Hoogen Commissaris in verschillende deelen van het Bërseba-district verricht, maar zonder de minste hoop op succes. Er zijn dammen gebouwd, maar zij bleken een mislukking. Op deze mislukkingen nu moeten Arabieren hun toekomstig economisch leven en hun expansie baseeren.

Ook Transjordanie opent niet veel mogelijkheden voor de dichtbevolkte streken van Arabisch Palestina, of voor het kwart miljoen Arabieren, die krachtens het verdeelingsplan den Joodschen staat zullen moeten verlaten. De vele droogteperiodes vormen een ramp voor dit gebied en afgezien van onbelangrijke stukjes is irrigatie uitgesloten. In de afgelopen tien jaar heeft Transjordanie tweemaal een belangrijk aantal inwoners en vele verloren door hongersnood als gevolg van droogte. De vochtige zeewinden, die de westelijke vlakten van Palestina tegen de verwestende droogte beschermen, komen in Oostelijk Palestina of Transjordanie niet voor. Op intensieve ontginning van dat gebied valt dus niet te rekenen, behalve in de paar thans bevolkte, bevoeide districten.

De commissie heeft nog een belangrijk aspect der economische kwestie over het hoofd gezien. Al de velden, welke thans in het bezit zijn van Arabische landbouwers en die krachtens het verdeelingsplan in den Joodschen staat opgenomen zullen worden, behooren niet alleen aan de menschen, die er op wonen, maar ook aan de bewoners der oostelijke heuvels. Daar deze streken in de geschiedenis het slagveld der naties zijn geweest, achten de eigenaars het veiliger hun dorpen hooger op, op de naburige heuvels te bouwen, teneinde niet door de strijdende legers onder den voet geloopt te worden. Doch de velden zijn en blijven hun landbouwgebied en hun ontgonnen eigendom. In de verschillende seizoenen gaan hun jonge mannen en vrouwen naar beneden om op dat land te werken en den oogst in te zamelen. Van deze akkers leven zij en zonder die vlakten hebben zij geen middelen van bestaan. Welnu, deze gronden zouden worden opgenomen in den Joodschen staat en de eigenaars in den Arabischen staat.

Het is duidelijk, dat de economische moelijkheden van het Britsche plan niet enkel het kwart miljoen Arabieren raken, die uit het Zionistisch gebied verdreven moeten worden, maar ook een groot aantal hunner, die de heuveldorpen van Hebron tot Haifa bewonen en wier land tot den Joodschen staat zou gaan behooren. Het is niet denkbaar, dat de Arabier dit gelaten zou aanzien.

De commissie heeft dit heel goed ingezien, dat

de voorgestelde Arabische staat geen inkomsten genoeg zal hebben om zijn begroting in evenwicht te houden; daarom stelt zij voor, dat de Joodsche staat een subsidie zal geven. Als dit voorstel uitgevoerd wordt zal het een bron van voortdurende wrijving vormen tusschen de volken en regeering van beide staten. De Joden zullen zich altijd beroofd voelen en de Arabieren beleedigd.

Het is eenvoudig verbijsterend als men bedenkt, dat de commissie het kleine Palestina wil verdeelen in drie gebieden, met drie onafhankelijke staten en denkbeeldige grenzen, welke de antagonistische en concurrerende bevolkingen voor hun dagelijksch werk voortdurend met elkaar omgang moeten hebben.

Ziende hoe het rapport het Arabische standpunt weergeeft, verwachtte men slechts een aanbeveling, om den Arabieren hun volle rechten over

geheel hun eigen land te geven. Dan zou het redelijk hebben geklonken als de mandaat-mogendheid tot de Arabieren had gezegd: „Gij gaat nu in uw land vrijheid genieten; teneinde de belangen te verzekeren van de 350.000 Joodsche immigranten, die hier onder de bescherming en met aanmoediging van de mandaat-mogendheid zijn gekomen?” Als deze weg gevolgd was, zouden de Arabieren, daar ben ik zeker van, de edelmoedigheid getoond hebben, welke hun eigen is; zij zouden den Palestijnschen Joden volledige en gelijke rechten gegarandeerd hebben, deelnemig aan de openbare functies, voorrechten naar gelang van hun bevolkingssterkte en volledige eerbiediging van hun religieuze en andere gebruiken.

Maar geen man en geen volk, in de plaats der Arabieren staande, en beschikkend over eenig zelfrespect, dit verdeelingsvoorstel aanvaardt.

Een Brit over Palestina.

Indien er een algemeene les te trekken valt uit de belangrijke ontwikkeling ten aanzien van Palestina, dan is het deze, dat wij ons moeten concentreren op de toekomst en trachten het verleden te vergeten. Onmetelijk is de hoeveelheid adem en inkt, welke verspild is bij het interpreteren van deze of gene belofte, van dit of dat document. Gedurende het eene onvruchtbare uur na het andere hebben we gehoord en gelezen dat de beloften van McMahon aan de Arabieren in 1915, de Balfour-declaratie van 1917, de Engelsch-Fransche verklaring van 1918, het mandaat zelf enz., dit of dat betekende. Ieder had zijn eigen meening over deze uitingen, maar niemand kon andersdenkenden overhalen ze ook maar aan te hangen. Dat zulke uiteenloopen interpretaties mogelijk waren, bewees slechts een ding: dat de Britsche regeering schuldig was, hetzij aan opzettelijke vaagheid of aan draaijerij. Nu wordt in een oogwenk die documentenlast van onze schouders genomen. Want het mandaat voor Palestina, of het nu al dan niet beloften bevatte aan Arabieren en Joden, zal verdwijnen. En nooit zal men een mandaat met zulk een hartgrondige zucht van verlichting hebben zien verdwijnen. Weinig internationaal gesanctionneer-

de documenten hebben droeviger gevolgen gehad. Zij, wier plaatselijke plicht het was de madaatsbepalingen uit te voeren, hebben nimmer geweten waarheen het mandaat leiden moest. Zij strompelden in een blinde voort, vergeefs hopende, dat elke stilte tusschen de stormen langer zou duren dan de vorige. Men zou die hoop belachelijk kunnen noemen als het niet zoo droevig en ondragelijk was.

Laten we nu eens zien naar de voorgestelde staten in Palestina. Onder altyddurend Britsch mandaat blijven Jeruzalem en de corridor van daar naar de Arabische haven Jaffa; Bethlehem en Nazareth, en een enclave rondom Akaba, aan den top der Roode Zee. Voor onbepaalden tijd blijven eveneens onder Britsch mandaat de steden Tiberias (6150 Joden en 3550 Arabieren) Safed (7900 Arabieren en 2000 Joden), Haifa (50.000 Joden en 48.000 Arabieren) en Acre 8500 Arabieren en 250 Joden). De bijzondere geschiedenis of bijzondere beteekenis dezer steden verklaren genoegzaam, waarom zij aan de Britsche zorgen toevertrouwd blijven.

Maar de Joodsche staat en de Arabische staat

hadden ook anders ontworpen kunnen zijn. Dat de Joden gehandhaafd zouden worden in de vlakten, die zij vruchtbaar hebben gemaakt, was natuurlijk. Doch er zijn verrassingen. De eerste welke iemand treft, die Palestina kent, is de aanbeveling der commissie, dat noordelijk Palestina moet worden toegewezen aan den Joodschen staat, terwijl de woestijn van zuidelijk Palestina, waarvan de Zionisten reeds lang beweren, dat zij daar konden laten bloeien als een roos, in den Arabischen staat zou moeten blijven. In den voorgestelden Arabischen staat niet minder dan 225.000 Arabieren zijn, afgezien van de bovengenoemde steden, welke voorloopig onder Britsch mandaat zullen blijven tot het oogenblik, dat zij in den Joodschen staat opgenomen worden.

Natuurlijk zou er, ook wat de rassen betreft, een precieser kaart van Palestina geteekend kunnen worden. Maar zij zou er pokdalig hebben uitgezien, vanwege de vele enclaves, en van een behoorlijk bewind zou dan geen sprake kunnen zijn. Dit wil evenwel niet zeggen, dat geen territoriale wijzigingen aangebracht zouden moeten worden voor het plan zijn uiteindelijk vorm krijgt. Ongetwijfeld zullen de beide partijen, als zij tenslotte het beginsel der verdeling aanvaardden, zulke vernaderingen trachten te bewerken.

Talrijk zijn de details welke nog geregeld moeten worden, maar het voornaamste probleem — aangenomen, dat er in Transjordanie land beschikbaar zou zijn voor Palestijnsche Arabieren en het geld voor hun vestiging aldaar aanwezig is — zal wel zijn hoe de Arabische bevolking, welke thans in den toekomstigen Joodschen staat woont, daaraan overgebracht kan worden. De commissie verwijst nadrukkelijk en hoopvol naar de groote opzienbarende bevolkingsverplaatsing in 1923—1924 uit Griekenland naar Turkije en andersom, maar zij geeft ook eerlijk toe, dat de voornaamste voorwaarde bij dien overgang: beschikbaar land, waaraan de verdreven Turken en Grieken zich konden begeven, in Palestina niet aanwezig. Als deze Arabieren uit den Joodschen staat een nieuw tehuis behoeven, zal dit voor het merendeel gevonden moeten worden in onontgonnen Transjordanie. Hoeveel geld die ontginnig en die overbrenging zou kosten, is volkomen onbekend. Van het standpunt der Engelschen, die het geld zouden moeten vinden, is echter bijna elke prijs laag, want geen prijs is te hoog voor den vrede en het behoud van een goeden naam.

De moeilijkheden, verbonden aan zulk een volksverhuizing, zullen groot zijn. Daar is vooreerst de psychologische factor. Het huis van den eenvoudi-

gen Arabier is, hoe bescheiden het ook zij, toch zijn huis. De commissie beschrijft de reactie der Arabieren, d.i. van de oude bewoners, op de voordeelen, welke de Joden hen verschaft hebben als volgt:

„Ge zegt, dat we er beter aan toe zijn; ge zegt, dat mijn huis verrijkt is door vreemdelingen, die het hebben betreden. Maar het is mijn huis en ik heb de vreemdelingen niet geroepen, ik heb hun niet gevraagd het te verrijken en het kan me niet schelen hoe arm of kaal het is, als ik er maar de baas in ben.”

Dit is ongetwijfeld een gevoelen, dat Engelschen, die ook hun huis beminnen, gemakkelijk zullen waardeeren. Men kan gerust aannemen, dat zoowel Arabieren als Joden krachtig op wijziging van het verdeelingsplan zullen aandringen. Gedurende de geheele mandaatsperiode hebben zij gepleit voor een voorkeurbehandeling, welke zij gemeenlijk gelijkstelden met rechtvaardigheid. In de toekomst zullen hun verlangens echter van geheel anderen aard zijn dan vroeger. Tot dusver gingen de Arabieren van het standpunt uit, dat de onafhankelijkheid van Palestina, van geheel Palestina een recht was. De Zionisten grondden hun aanspraken op de Balfour-declaratie. Nu zullen beide partijen moeten beseffen, dat rechten van historischen of anderen aard niet bestaan, zoolang alle personen, die bij de verwezenlijking ervan betrokken zijn, niet bereid zijn ze te erkennen. De Arabieren van Palestina zullen de Zionisten nimmer als minderheid onder hun heerschappij hebben, en de Balfour-declaratie zal tot de vergetelheid van historisch curiositeiten gedomd worden. Het plan, waarop de Arabieren en Zionisten hun aanspraken zullen gronden, zal geheel anders dan vroeger zijn. Zij zullen realisten moeten worden, zij zullen moeten bewijzen, dat zij den volledigen vrede beoogen. Groot-Brittannië zal niet meer luisteren naar rhetorisch gepraat, over een „minderheidsregering“, de „onweerstaanbaarheid van dynamische krachten“ enz. Het zal een open or hebben voordelijke klachten, voor alle waardevolle voorstellen, maar het zal onverzoenlijk staan tegenover „die-hards“, die vasthouden aan „historische bstemmingen“. Kortom het probleem Palestina staat nu voor ons in zijn ware gedaante, we kunnen nu aan het werk gaan. De wil van Groot-Brittannië is bekend en, als de internationale sanctie wordt gegeven, zal die stellig ook worden uitgevoerd.

Nog een enkel woord over de toekomst der Arabische staten in het Midden-Oosten en van den Joodschen staat op hun westelijk flank. Het is

onmogelijk, de toekomst te voorspellen van Arabische onafhankelijke staten. Arabisch Palestina zal met Transjordanie een onafhankelijke eenheid vormen. Alles goed en wel, maar niemand kan met zekerheid voorspellen, dat deze onafhankelijke staat niet vroeger of later zijn belangen zal doen opgaan in die van andere Arabische staten. Alle bestaande Arabische staten in noordelijk Arabië hebben sommige grenzen, die geheel kunstmatig zijn, louter rechte lijnen, getrokken over de woestijn-oppervlakte en bovendien getrokken door Europeesche ontwerpers. De onafhankelijke Arabieren kunnen die grenzen veranderen, zij zijn geenszins onschendbaar.

De grenzen van den Joodschen staat in Palestina echter zullen, als zij eenmaal vaststaan, wel onschendbaar zijn. De Zionistische droom is voor altijd voorbij, niet alleen de droom van een Joodsch Palestina, maar ook die van een vreedzame penetratie in het groote Arabische achterland naar Oostelijke richting. De Zionisten hadden gehoopt, dat zij, als hun positie in Palestina maar eenmaal onantastbaar was op basis van een Joodsche meer-

derheid, hun activiteit noordwaarts en oostwaarts zouden kunnen uitbreiden, in Syrië, Transjordanie en Irak. Die hoop is vervlogen, behalve misschien in commercieel opzicht. Zoodra de twee staten in Palestina goed en wel gevestigd zijn, is er natuurlijk overvloedig gelegenheid voor ruimer handelsbetrekkingen tusschen de Zionisten en de Arabische staten, maar die zullen niet gelijk staan met handelsbetrekkingen tusschen Duitschland en Engeland b.v.

Op den lange duur zullen de Joden dus de groote teleurstelling ervaren over het verdeelingsplan. Ongestwijfeld is echter een vogel in de hand van Hebreusch-sprekend Palestina beter dan twee in de lucht der Arabisch-sprekende landen. De Joden zullen van hetgeen hun geboden wordt, moeten zien te maken wat er van te maken valt. Als de Zionistische beweging zwakker wordt naarmate de Joodsche gemeenschap in Palestina sterker wordt, zal dat het geluk der wereld niet verminderen.

KENNETH WILLIAMS.

Kort Verhaal.

Zijden kousen.

De vrouw opende voorzichtig de deur en keek Maarten wantrouwend aan. Toen waarschijnlijk eenigszins ontwapend door zijn innemend uiterlijk en vriendelijken glimlach, deed ze de deur wat verder open en vroeg:

„Wat wensch u?”

Vier zware, vermoelende weken van huis-aan-huis verkoop hadden Maarten veel geleerd en hij wist, dat hij thans het eerste strategische punt in het spel gewonnen had. Het volgende was in de belangstelling van de dame op te wekken, voordat zij vermoedde, dat hij haar iets trachtte te verkoopen.

„Ik ben gestuurd door de Textielmaatschappij „Noord”, mevrouw,” begon hij, „daar zij meent, dat u wel interesse zult hebben voor onze zeer bijzondere aanbieding.....”

„Kousen”? vroeg de vrouw druk.

Deze tegenslag, bij het begin van zijn inlei-

ding reeds, stelde Maarten teleur. Hij had haar voorzichtig naar zijn doel willen leiden, haar willen vertellen, welk een groot voordeel haar geboden werd, een aanbod, dat misschien nooit terug zou komen, en haar dan pas de eigenlijke reden van zijn komst willen mededeelen, wanneer het te laat was voor haar om zich zonder meer terug te trekken. En nu had hij met een sprong reeds de climax bereikt.

„Ja, eh..... kousen,” gaf hij toe. Maar voordat hij den koffer, die bescheiden op den achtergrond was gebleven, had kunnen openen, antwoordde zij:

„Die heb ik niet nodig..... neen, ik weet wel, wat u wilt gaan beweren, dat zij niet iadderen, niet uittrekken en dat ik een cadeautje krijg, las ik drie paar tegelijk neem..... maar dat alles kunt niet schaamt! Een flinke, sterke jongeman als u,

die zijden kousen verkoopt, in plaats van mannen-werk te verrichten!"

Zij sloeg de deur voor zijn neus dicht.

Een diep rood vloog over Maarten's gezicht, tot in zijn haarworteis, en hij balde de vuisten in machteloze woede. Woede tegen de wereld, tegen de wreedheid van het lot, dat hem deze positie had toegedacht. Vijf maanden was het nog geleden, dat hij een behoorlijk baan had op het effectenkantoor van zijn oom. Maar in korten tijd kan er veel gebeuren. Zijn oom was plotseling overleden, de zaak werd geliquideerd en met het andere personeel stond hij op straat. De rest van het verhaal was helaas reeds overbekend. Maandenlang rondlopen in de hoop een andere betrekking te zullen vinden, geld, dat steeds minder werd, kleeven, die steeds slechter werden..... Tenslotte waren er nog maar twee mogelijkheden geweest, of zijn hand te gaan ophouden bij de „Steen“, of dit baantje aan te nemen. Maarten was een kerel en had natuurlijk het laatste gekozen. Maar hoe intens haatte hij zijn nieuwe beroep en hoe verast was hij, toen hij bemerkte, dat vele beschaafde, ontwikkelde mannen eveneens wanhopig hun best deden, op deze manier een stuk brood voor hun gezin te verdienen!

Het was zwaar werk en hij had geleerd, hoe onvriendelijk vrouwen kunnen zijn. Maar nog nooit had hij zoo'n wreed wezen ontmoet als dit.

Een oogenblik later liep hij langzaam voort op den straatweg, vastbesloten het niet meer te riskeeren om als een bedelaar te worden aangesproken. Hij zou zijn baantje er aan geven.....

Door zijn boosheid voortgedreven, liet hij de kleine buitenwijk van de stad, waar hij het vandaag geprobeerd had, steeds meer achter zich. Toen hij eindelijk om zich heen keek, zag hij, dat hij op een stillen landweg liep, waar slechts enkele huizen verspreid stonden.

Voor een ervan hield hij stil. Nu zijn woede wat bekoeld was, begon hij zich af te vragen of het wel verstandig was, het eenige baantje, dat zich in vijf maanden had voor gedaan, weg te gooien.

„Neen, ik zal het nog eenmaal probeeren,“ zei hij hardop. „Als ik hier niets verkoop, gooi ik het er bij neer. Hier ligt het geluk.“

Resoluut dudde hij het groote ijzeren hek, waarvan de scharnieren verroest waren, open en liep het tuinpad op. Met iets uitdagends in zijn houding rukte hij aan de bel. Bijna onmiddellijk werd de deur geopend door een jong meisje.

Zij was klein en slank met groote, blauwe oogen en een verdrietigen mond. Ze had mooi blond haar en haar gezichtje drukte een groote

teederheid uit. Doch zelfs op dit gezicht veranderde de uitdrukking, toen ze naar hem keek. Maarten voelde als het ware haar vijandigheid en het ontnam hem den moed met zijn gewoonte-glimlach zijn verhaal voor haar af te draaien. Maar tot zijn verbazing deed zij de deur verder open en zei kort:

„Kom binnen.“

Verwonderd volgde hij haar naar een kamer aan den rechterkant van de hal en wenschte zichzelf geluk met de kans, die hem nu geboden werd. Wanneer een koopman de gelegenheid kreeg een voet in huis te zetten, was hij er al voor de helft in geslaagd iets te verkoopen. Hij zette zijn koffertje op een stoel neer.

„Men heeft mij gevraagd naar u te gaan, ik ben gestuurd door.....“ begon hij.

Het meisje knikte.

„Ik weet het, ik heb uw telegram gekregen. Maar ik verwachtte u reeds twee dagen geleden. Waarom stelde u het uit? Het had te laat kunnen zijn.“

De stroom van woorden, die op zijn lippen klaar had gelegen, was opgedroogd. Zij hield hem voor een ander! Toen hij haar aankeek en cynisch glimlachte, omdat het hem ook hier weer tegen was gelooopen, vervolgde het meisje:

„Ik zal oom Jasper gaan vertellen, dat u hier bent. Hij heeft liggen tobben en piekeren vanaf het oogenblik, dat uw telegram kwam. Uw wegblijven, nadat u beloofd had te zullen komen, veroorzaakte bijna een nieuwe instorting.“ Zij nam hem weer met dien vijandigen blik in haar oogen op en haar lip scheen zich te krullen. Voordat Maarten kon antwoorden, wipte ze vlug de kamer uit.

Maarten was overweldigd. Ook was hij erg nieuwsgierig. Maar bovenal was hij geprikkeld door de openlijke antipathie in de groote, blauwe oogen van het meisje, dat zijn belangstelling vanaf het eerste moment gevangen hield.

Hij keek eens om zich heen. Het was een groote kamer met antieke meubelen, maar alles zag er erg verwaarloosd uit. Het tapijt was kaal, de ouderwetsche gordijnen hadden hun oorspronkelijk patroon reeds lang verloren. Iets in de atmosfeer deed hem verschillen en hij vroeg zich opens af, hoe deze omgeving moest werken op het meisje met haar mooi, gevoelig gezichtje.

Dat zij zich ergens ongerust over maakte of voor iets bang was, was duidelijk genoeg. Maarten verlangde er naar haar te helpen, hoewel hij begreep, dat hij haar, zoo dat ze terugkwam, moest uitleggen, dat het een vergissing was, waarna hij kon vertrekken. Het was haast niet mogelijk om

dan nog over zijden kousen te beginnen. En hij zou zijn gelofte trouw blijven..... als hij geen geluk had in dit huis, zou het de laatste deuren zijn geweest, waar hij had aangeklopt. Morgen zou hij weer de hopeloze taak opvatten om ander werk te zoeken.....

Terwijl hij hierover nadacht, kwam het meisje weer binnen, even haastig als ze de kamer verlaten had.

„Kom direct boven,” zei ze. Het is natuurlijk niet noodig, dat ik je vertel, dat hij zich volstrekt niet mag opwinden. Als je nog een klein beetje gevoel hebt (ze keek alsof ze hieraan (twijfelde) moet je probeeren daaraan te denken.”

Voordat Maarten iets zeggen kon, ging ze weer naar de deur en wenkte hem haar te volgen.

„Maar ik moet u iets vertellen”, begon hij, „iets uitleggen.....”

Zij viel hem in de rede met een ongeduldig gebaar.

„Er is nu geen tijd om iets uit te leggen, hij wil je onmiddellijk ontvangen.” Meteen ging ze hem voor de trap op.

Een klein duiveltje scheen Maarten aan te moedigen, dit avontuur voort te zetten. Als het meisje dan zoo autoritair optrad, moest ze de gevolgen ook maar dragen.

Terwijl hij achter haar naar boven liep, keek hij naar haar mooi gevormde enkels. En hij ontdekte iets, dat hij een paar weken geleden niet opgemerkt zou hebben, namelijk dat zij grove, katoenen kousen droeg.

Hij wist heel goed, dat zijden kousen haast tot de noodzakelijke levensbehoeften van een vrouw behooren, dat vele meisjes liever een maand lang haar twaalf uurtje zouden overslaan om zich die te kunnen aanschaffen. Was dit kleine, door en door vrouwelijke schepseltje zoo arm, dat zij haar mooie beenen in goedkooppe, katoenen kousen moest hullen? De ridderlijke gedachte kwam in hem op om haar een paar van zijn beste monsters aan te bieden, prachtige, puur zijden kousen, die aardig duur waren.

Zij stonden nu op de eerste verdieping. Een oogenblik bleef het meisje staan voor een deur aan den linkerkant van het portaal; toen deed ze die zachtjes open en beduidde Maarten haar naar binnen te volgen.

Het was een groot, kaal vertrek, waarin ze nu stonden, even armoedig als dat beneden. In het ijzeren ledikant met den troonhemel uit vroeger tijden, leunde een man in de kussens. Hij zag er ongelooflijk oud en verschrompeld uit en droeg het teeken van den dood reeds op zijn voorhoofd. Toen

hij Maarten zag, lichtten zijn doffe oogen een beetje op.

„Zoo..... je bent dus..... eindelijk gekomen,” hijgde hij.

Maarten voelde zich niet erg op zijn gemak, vooral niet toen hij bemerkte, dat het meisje de kamer uitging en de deur achter zich sloot.

„Kom hier bij me zitten, dan kan ik je beter zien, Dick,” zei de oude man. „Ik wil je met je praten, terwijl zij weg is.” Een sluwe trek gleed over zijn gezicht.

Maarten trok een stoel aan bij het bed en betreurde zijn impulsiviteit, die hem deze moeilijke situatie gebracht had. Hij wenschte vurig, dat hij maar weer goed en wel buiten op den weg stond! Wie was die onbekende Dick? En als zij hem kenden en hem verwachten, hoe konden ze zich dan vergissen met een vreemde? Dit laatste werd hem duidelijk, toen de oude man zei:

„Ik zou je niet herkend hebben, je bent zoo veranderd sinds je een jongen was en ik je voor het laatst zag. O, ik weet wel, dat ik je aan je lot heb overgelaten, ik had moeten informeeren, wat er met jou gebeurd was na den dood van mijn zuster. Zij was mijn eenige zuster en ik hield van haar, hoewel ze met een man trouwde, dien ik verfoede.”

Hij gluurde naar Maarten. „Jij moet op hem lijken, onze familietrekken heb je niet.”

„Ze hebben mij altijd verteld, dat ik sprekend op mijn vader lijk,” zei Maarten, die zijn stoutmoedigheid weer teruggevonden had.

„Niet van karakter, hoop ik! Hij was een slechte man, Dick. Om je moeder te verlaten kort na jouw geboorte.”

Maarten knikte maar eens.”

„Jarenlang heeft zij daarna getracht geld van me los te krijgen. Maar ik vertelde haar steeds, dat ze haar eigen bed had gespreid, toen ze met dien man trouwde en er nu dus ook maar op liggen moest.”

Een akelige, wreede uitdrukking kwam in zijn oogen. Maarten bemerkte, dat zijn tijdelijke oom een buitengewoon onaangenaam mensch was en begon het land aan hem te krijgen.

„Misschien denk je, dat ik je geroepen heb om mijn daad goed te maken,” ging de hijgende vermoede man verder. „Ik wil niet, dat je mijn motieven verkeerd zult begrijpen. Ik ben nooit zacht geweest en daar zal ik ook niet mee beginnen, nu ik op mijn sterfbed lig. Het is alleen om haar uit te sluiten, Clare, je nicht.....”

„U bedoelt het meisje beneden?” viel Maarten hem onwillekeurig in de rede.

„Ja, wie zou ik anders bedoelen? Ik vertrouw haar mijn geld niet toe, Dick. Mijn geld, dat ik al die jaren samengeschaapt en gespaard heb! Zij is zwak van karakter, spijziek, als ze de kans er toe krijgt. Zoodra ik mijn oogen sluit, zou ze door een aantal fortuinjagers achtervolgd worden.....”

Een klauwachtige hand schoot onder de deken uit en greep Maarten bij den pols:

„Jij zult er voor zorgen, nietwaar jongen? Be-loof het me. Zweer het! Ik zou geen rust hebben, als ik wist, dat mijn lieve geldje verspild zou worden!”

Deze plotselinge uitbarsting had hem te veel inspanning gekost. Hij nam zijn hand weg van Maarten's arm en viel hijgend in de kussen te rug.

„Laat men nu,” zei hij moeelijk. „Later, als ik me weer wat beter voel, kunnen we verder praten. Ga hier niet vandaan; ik wil, dat je vlak bij me bent. „Clare heeft een kamer voor je in orde gemaakt.”

Hij sloot zijn oogen, waarmee hij te kennen wilde geven, dat hij alleen gelaten wilde worden..

Buiten de deur aarzelde Maarten. Het was kennelijk zijn plicht Clare de waarheid te vertellen en dan zoo vlug mogelijk uit dit akelige huis te verdwijnen. Maar Maarten verlangde er hevig naar om meer te weten te komen van het meisje met de groote, blauwe oogen, die hem vol verachting hadden aangekeken. Nu hij eenmaal met dit avontuur begonnen was, zou hij het tot een einde zien te brengen ook, tenzij..... de werkelijke Dick kwam. Maar waarop op eventuele moeilijkheden vooruit te loopen?

Clare wachtte op hem, toen hij de trap af kwam.

„Ik wil met je praten,” zei ze.

Maarten vond dit eigenlijk niet erg prettig, omdat hij voelde, dat dit hem in een lastige positie zou brengen. Wat wist hij van zichzelf, behalve dat hij Dick heette en dat zijn vader zijn moeder had verlaten, kort na zijn geboorte? Gelukkig echter kon hij uit het gesprek met Clare de verdere noodige gegevens verzamelen.

„Ik weet niet of je ooit van me gehoord hebt,” begon het meisje, toen ze tegenover elkaar aan de tafel in de sombere kamer zaten,” hoewel we neef en nicht zijn en ik evena's jij een wees ben. Oom Jasper nam me bij zich in huis, toen ik zeventien was en sindsdien heb ik hem verzorgd. Het..... het is geen erg vroolijk bestaan geweest..... hij is een vrek. Niettegenstaande hij erg rijk moet zijn, hebben we altijd hoogst sober geleefd. Dikwijls heb ik er over gedacht bij hem vandaan te gaan, maar

als ik er toe wilde besluiten had ik om de een of andere reden toch nog medelijden met hem. Er is iets strategisch in zijn houding. Het moet vreeselijk zijn om iedereen te wantrouwen en om zoo dol op je geld te zijn, dat het je leven tot een poel van ellende maakt. Toen werd hij ziek en ik moest blijven om hem te verplegen.

„En waarom is mij gevraagd, hier te komen?” vroeg Maarten.

„Dat is een gril van een stervende, veronderstel ik; in elk geval heb ik je wekenlang moeten opsporen. We hadden je heelemaal uit het oog verloren. Toen je telegram kwam, was hij verrukt. Ik denk, „voegde ze er kalm aan toe, „ dat hij wil zien wat voor een man hij zijn geld nalaat.”

Maarten kreeg een onbehaaglijk gevoel.

„Je weet het dus. Keek je me daarom zoo..... koel aan toen je me zag?”

Het meisje bloosde.

„Denk je, dat ge'd zooveel waarde voor me heeft? Neen, ik kan slechts hopen, dat het jou meer geluk brengt dan het hem geschonken heeft. Maar..... ik weet alles van je en hij niet. Hij leest geen krant en..... enfin, ik heb hem niets verteld.”

„Dat was erg nobel van je,” zei Maarten ernstig, hoewel hij in de eerste verte niet kon vermoeden, wat er te vertellen was geweest. Maar ook dat werd hem weldra duidelijk.

„Het was erg slecht van je,” ging Clare verder, „om geld van je werkgevers te verduisteren en dat nog wel, terwijl ze zoo goed voor je geweest waren. Je verdiende je straf.”

Ze nam hem met een verdrietigen blik in de oogen onderzoekend op en zei dan:

„Ik kan hun vertrouwen in je begrijpen. Je maakt alles behalve een oneerlijken indruk.”

„Wil je mij mijn eenigen..... misstap niet vergeven?” vroeg Maarten.

„Misschien heb ik niet het recht je te veroordeelen..... Ik ken immers niet alle feiten.” Voor de eerste maal zag hij een glimlach op haar gezicht.

Het was deze glimlach, die Maarten volkomen won. Het deed hem besluiten tot een stout plan, dat moed en vindingrijkheid vereischte. En als Dick zelf op het tapijt verscheen..... de hemel stond hem bij!

Maar zijn intuïtie zei hem dat Dick niet zou verschijnen en daar deed hij verstandig aan ook! Nadat hij het telegram verzonden had, was de gedachte natuurlijk in hem opgekomen, dat de advertentie een middel was om hem in de val te lokken. Hij was nu eenmaal iemand, voor wien de politie bijzonder veel belangstelling koesterde en

hij zou tenslotte niets durven riskeeren.

Maarten bracht den nacht door in de kamer, die voor Dick in orde was gebracht en den volgende morgen ging hij vol zelfvertrouwen naar oom Jasper.

„Nu kunnen we samen praten, jongen,” zei deze, toen ze alleen waren. „Het zal je wel interessereeren, dat ik vandaag mijn testament ga maken ten behoeve van jou. De dokter en de werks-ter zullen de getuigen zijn.”

„Dat is erg vriendelijk van u oom,” zei Maarten en hij keek den man scherp aan. „Had u nog geen testament?”

„Jawel, maar daarin vermaak ik alles aan Clare..... dwaas, die ik was! Dat heb ik ingezien, sinds ik hier ziek lig! Om haar achter te laten als prooi voor een stelletje geldjagers! Jij zult voor mijn fortuin zorgen, hè Dick... het is groot... Maar vertel me eerst wat je al die jaren gedaan hebt.”

Maarten vertelde. Het was een lang verhaal en knap in elkaar gezet. Hij vertelde van zijn vroeger losbar dig leven en hoe hij telkens weer geprobeerd had, zich te beteren. Oom Jasper luisterde met schrik op zijn grauwwachtig geiaat. Doch toen Maarten sprak over zijn zwak voor het spelen om geld, barstte de oude man uit:

„Dus je beent een dobbelaar! En jij denkt, dat je op mijn geld zult kunnen passen! Dacht je, dat ik daar al die jaren voor krom gelegen heb, om het door jou weg te laten gooien aan ijdel vermaak!”

„Maar ik heb me gebeterd, oom,” merkte Maarten braaf op,” daarom heb ik u dit alles verteld. Ik heb werkelijk een schoone bladzijde in mijn levensboek opgeslagen.”

Maarten kon slechts met moeite een glimlach bedwingen. Zijn daad had wel een veel vluggere en betere uitwerking dan hij had durven hopen. De dag ging voorbij, maar er werd geen nieuw testament gemaakt. De dokter maakte zijn dagelijksche visitie en hoefde nou geen document te onderteekenen. Voordat hij echter vertrok, zei hij tegen Maarten, in de overtuiging dat hij met een familie lid van den ouden heer te doen had:

„Het zal niet lang meer duren, denk ik. Een heele opluchting voor zijn nichtje, en het spijt me, dat ik het zeggen moet.”

En Maarten overtuigd van den dienst, dien hij dat nichtje bewezen had, voelde zich ook opgelucht. Het lot scheen hem aangewezen te hebben voor haar belangen op te doen. Want als hij er niet geweest was, zou het testament te harer gunste nu vernietigd zijn, zelfs al was Dick niet ko-

men opdagen.....

Toen hij wist, dat zijn plan geslaagd was, verliet Maarten het huis op even vreemde wijze als hij binnen gekomen was. Hij verdween, zonder dat iemand het merkte. Clare zou hem hierom veroordeelen, dat wist hij. Maar hun paden zouden voortaan toch uiteenloopen: zij zou spoedig een rijke erfgename zijn en zij zou nooit te weten komen, dat ze haar fortuin aan hem te danken had.....

Iets van haar geluk scheen echter ook om hem over te springen, want drie weken na deze episode ontmoette hij een oud vriend van zijn oom, die hem een positie op zijn kantoor aanbood.

Het leven begon hem weer mogelijkheden te bieden en hij herwon zijn zelfvertrouwen. Maar nooit kon hij, zonder een huivering te voelen, naar een winkelatalage met zijden kousen kijken.....

Dikwijls dacht hij aan Clare. Zou ze genieten van haar rijkdom. Was ze verloofd, getrouwd misschien reeds? Dat was verre van onmogelijk. Hoewel hij haar niets dan goeds toewenschte, bezorgde deze gedachte hem een wrang bijmaakje.

Toen, terwijl hij het allerminst verwachtte, zag hij haar terug. Zij liep haastig voort in een van de drukke winkelstraten, met een koffertje in de hand. Zij scheen in gedachten verdiept en toen hij haar aansprak, staarde ze hem aan en bloosde diep.

„Dick..... jij! Ik..... ik had niet gedacht, dat ik je ooit terug zou zien!”

Hij nam haar aandachtig op. Zij zag er keurig uit, naar van iemand die over aardig wat geld beschikte, had hij iets anders verwacht. Zijn blik gleed langs haar eenvoudige, donkere mantelpak naar omhoog en toen bleef hij naar haar beenen staren.

Zij droeg nog steeds katoenen kousen!

„Laten wij ergens heen gaan, waar we praten kunnen,” zei hij opeens. Hij riep een taxi aan en hielp haar er in. Terwijl hij naast haar ging zitten, bedacht hij, hoe het mogelijk kon zijn, dat zijn plan toch mislukt was. Want dat zij geen erfenis had gehad, was duidelijk genoeg!

„Ik heb altijd gehoopt, je nog eens te ontmoeten, Dick”, begon het meisje.

„Noem me geen Dick, Clare. Ik moet je iets uitleggen.”

Toen hij haar vlug achter elkaar alles verteld had, keek ze hem aan met een mengeling van verbazing en opluchting in haar mooie oogen. Dan begon ze te lachen.

„Wat een type ben jij om zoo'n plan te bedenken! En wat ben ik blij, dat je Dick niet bent!”

Iets in haar oog en deed het bloed in zijn polsen hameren.

„En ik vind het heerlijk, dat jij geen rijke erfgename bent,” zei hij en sloeg zijn arm om haar heen.

Zij verzette zich niet.

„Het is heel egoïstisch van me,” vervolgde Maarten, „maar ik ben erg blij, dat die gierige oom van je tenslotte niets aan jou vermaakte!”

Dat deed hij wel. Hij vernietigde zijn eerste testament niet.

Maarten trok zijn arm terug. Hij keek ver-

schrikt naar haar katoenen kousen. Was zij..... even vrekkelig als de oude Jasper?

„Maar ik begrip het niet..... als je toch rijk bent.....”

Zij schudde haar hoofd en glimlachte:

„Niemand schijnt ooit ontdekt te hebben, dat oom al jarenlang niet volkomen normaal meer moet zijn geweest. Het was een idee-fice van hem, dat hij een groot vermogen had opgespaard. Hij liet mij alles na, maar na zijn dood bleek, dat hij niets na te laten had.....”

Het Rijk Der Vrouw.

DE MODERNE VROUW KRIJGT EEN NIEUWE LIJN.

Het is een wonderlijke vrouwenwereld, waarmee een tot nog toe vrijwel onbekend, doch blijkbaar uitzonderlijk begaafd beeldhouwer, luisterend naar den toepasselijken naam van Couturier, het Pavillon in de l'Élégance van de Wereldtentoonstelling heeft bewoekt. Men heeft ze nimfen en Tanagra-figuren, sylphiden en mode-godinnen genoemd, men juicht ze toe, en men veroordelt ze als onwaarschijnlijke wensdroomen. Maar het is in elk geval een feit, dat deze geïdealiseerde vrouwengestalten van getemperd rose gips, met haar in pathetisch gebaar gestolde gratis, de voorganger zullen zijn van duizenden nieuwe étalage-figuren, en dat zij als zoodanig niet alleen invloed zullen uitoefenen op de ontwikkeling van de mode, maar ook op de vrouwelijke verschijning zelve. Wij hebben in 1925 iets dergelijks gezien, toen Sicgel's hooghartig gestyleerde figuren, in talloze paviljoens van de tentoonstelling „Les Arts décoratives”, een openbaring bleken, zoodat kort daarna het wassenbeeldenspel — de behaagziek glimlachende of zorgelijk kijkende, net-echte étalagepoppen — van de modemagazijnen in welhaast alle wereldsteden, vervangen werd door de statige, ranke gestalten, die zooveel beter voor haar taak berekend waren. Ook ditmaal zullen de nakomelingen van de geduldige mannequins in het Parijse paviljoen, weldra in grooten getale naar Noord

en Zuid, naar Oost en West trekken.

Het merkwaardigste van Couturier's nymfengedaanten is, dat zij, ondanks haar decoratieve en naar den aard flatteus overdreven slankheid, toch anatomisch vrij volledig zijn en zelfs in haar kostelijke gala-gewaden, in bontescapes en fantastische veeren-mantels, nog enkele bescheiden curven blijken te bezitten, welke de mode langen tijd als ontoelaatbaar beschouwd en angstvallig geloochend heeft. De taille wordt in de meeste gevallen stevig omsnoerd, heupen en bovenlichaam worden door vrij zwaars draperieën geaccentueerd, motieven, welke niet alleen op de tentoonstelling, maar ook in alle nieuwe herfstcollecties worden waargenomen. Voor de zooveelste maal zal de modieuze vrouw, op gezag van Madame Mode zelve, blijmoedig van gedaante wisselen, dank zij haar aanpassingsvermogen en dank zij de vindingrijkheid van gedaante wisselen, dank zij haar aanpassingsvermogen en dank zij de vindingrijkheid van haar corsetière, die haar vroeger uit den treure placht te waarschuwen, zich vooral niet al te vast in haar dessous te rijgen, omdat „het toch ergens moest blijven”, en er van een elegante vrouw en figuur een zekere vaagheid, die soms bedenkelijk aan onvolledigheid grensde, verwacht werd. Doch nu mag het plotseling ergens blijven. Ten gevolge van Monsieur Couturier's „Venus-1937” heeft de moderne vrouw weer een taille en al hetgeen daar-

De laatste créatie



EAU
DE COLOGNE
TRÈS PURE
90°
HOUBIGANT

*heerlijk, frisch,
opwekkend.*

*de Eau de Cologne "Très pure" 90° van Houbigant
is uitsluitend bereid van prima alcohol, die zeer langzaam gedistilleerd wordt
en van natuurlijke essences van uitgezochte kwaliteit.*

Zij wordt gegarandeerd volstrekt vrij te zijn van chemische samenstellingen.

*Het is de ware Eau de Cologne in al haar reinheid,
in al haar volmaaktheid.*

Importeurs: N. V. BORNEO SUMATRA HANDEL MIJ.

mee annex is. En het is opmerkelijk, dat de mode haar nieuwe elementen ontleent aan historische costuumstijlen, die zich in de eerste plaats door hun bewegten lijn onderscheiden. De modontwerpers inspireren zich voornamelijk op den bestrikten Rococo-stijl. Met zijn nauwe keursjes en zijn door overdadige draperiën verbreede heuplijn, op het costuum uit den Directoire-tijd, met zijn onwaarschijnlijk hooge taille en al haar plastisch gevolgen, op de zandlooper-silhouette van omstreeks 1850 en op de combinatie van wespentaille en tournure, anno 1880.

Schiaparelli, die niet lang geleden, korte avondjaponnen aannemelijk wist te maken, — welke zij in de nieuwe editie, met draperiën en fluweelen strikjes een Louis Quinzentintje geeft — heeft nu, van den weeromstuit lange namiddagjaponnen bedacht, van het klassiek directoiretype, doch met hoog gedrapeerden hals en lange, strakke mouwen. Een dergelijk toilet wordt voortd met een fluweelen tulband. Ook Madame Chanel voelt blijkbaar veel voor de directoiremode. Zij toont dit niet alleen in een keur van nieuwe modellen, doch ook door de met een vrij breed ripslint omwikkelde coiffure, waarmee zijzelf en al naar mannequins bij haar onlangs gehouden show verrasten. Bruyère die een zeer persoonlijke opvatting van dezen laat-18e eeuwischen kledingsstijl heeft, gaat, via raadselachtige draperiën, die ondanks een bijna horizontaal verloop, de figuur oogenschijnlijk verlengen, over tot Egyptische en Assyrische motieven. Bij de meeste der rank gemodelleerde avondtoiletten uit deze collectie, worden licht getinte lamé jasjes in kinderlijk bloemenpatroon gedragen, van een snit, welke doet denken aan de vorstelijke gewaden van Perzische miniaturen.

Molyneux verdiept zich in de schilderachtige en romantische charme van verschillende vroegere costuum-varianties, in draperiën „à la Polonaise”, zooals Keizerin Eugénie ze soms droeg, in chinline-japonnen uit het midden der vorige eeuw, en zijn namiddagmodellen zijn bijna zonder uitzondering strak tot aan de heupen om dan plotseling over te gaan in allerlei ingewikkelde tournurefantasiën, welke de modekunstenaars van een goede 50 jaar geleden hem niet zouden hebben verbeterd. Nog strakker zijn de lange corsages, welke Maggy Rouff met zwaar geplooid rokken combineert. De meeste hare modellen zijn vrij licht van kleur, met donkerder fluweelen garnering. Avondtoiletten worden in de meeste gevallen door een lange fluweelen cape van een iets donkerder tint gecompleteerd. En er zullen, naar het zich laat



Klein avondtoilet van zware zijde, dat doet denken aan een monnikspij door den eigenaardigen kraag en ceintuur.

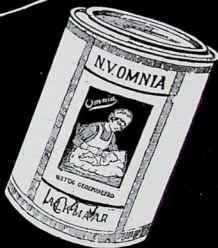
Gezonde baby's



OMNIA

ZUIGELINGEN VOEDSEL

KOMT DE MOEDERMELK HET MEEST NABIJ



COUPON. Tegen inzending van deze coupon aan ons adres:

N.V. Brocades & Italic Soerabaia, Chin. Voorstraat 17
Poolweg 3, Batavia-C.

Als vertegenwoordiger der N. V. Omnia Fabrieken Alkmaar, ontvangt U GRATIS een gewichtstabel voor Uw baby en een boekje met waardevolle tips voor zuigelingenverzorging.

aanziën, in de komende maanden zeer veel avondcapes worden gedragen. In tegenstelling met de zoo weidsch gedrapeerde gala-gewaden zijn deze gewoonlijk sober van lijn. Madeleine Vionnet's roode, blauwe en Bourgognekleurige fluweelen capes zijn van een soepelen capuchon voorzien en naar schilderijen van El Greco en Guido Reni gecoördineerd. Marcel Rochas, Lucile Paray en Lucien Lelong verwerken met verwonderlijke virtuositeit, oogenschijnlijk stugge, fel getinte tweedsoorten, in ro-

bijnrood, saphierblauw en een goudbruine corralijnkleur, tot indrukwekkende avondcapes.

GOUD IN DE KEEL

Goud in de keel — een uitdrukking, waarvoor uiteenlopende gedachtenassociaties worden opgewekt. Goud in de keel..... men denkt aan een hart van goud, een beurs vol goud, of — zoo kan men voortgaan. Voor lederen enkeling, voor wien

het „goud in de keel” in de sterren geschreven staat, is iets anders van toepassing. De zang — het goud in de keel! — is weliswaar 's levens alpha en omega, inhoud en doel. Het zingen gaat voor alles, maar men is kunstenaar, men heeft een wijderen horizon dan de gewone sterveling, men speelt het klaar, de vier en twintig uur van elk etmaal zoodanig in te deelen, dat er — wonder boven wonder — nog voor veel andere dingen tijd overblijft. Dat andere, dat kan men lievelingsbezigheid noemen, stokpaardje, hobby — het kan veel namen dragen en de meest uiteenlopende vormen aannemen.....

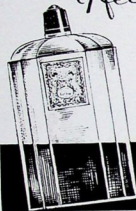
Hoe staat het met de vervoeging: goud in de keel? — een hart van goud? Deze is wellicht van toepassing op Elisabeth Schumann. Goud blinkt, goud kan ook stralen en in dit geval straalt er warmte van uit, geluk en behagen. Mevrouw Schumann spreekt vol enthousiasme over de concerten, die ze in het concertgebouw te Amsterdam en in de dom van Bazel gegeven heeft, en die altijd in haar herinnering zullen blijven door het prachtige milieu waar ze hebben plaats gevonden. Welnu, de gedachtesprong naar de antiquairs in de nauwe straatjes van Vevey is heelemaal niet zoo verwaarloosbaar als het wel lijkt, want de schoonheid van het milieu, waarin men leeft en werkt: dat is buiten den zang het belangrijkste.

In haar home, tegenover den Weenschen hofburg, vlak bij de oude, eerwaardige Spaansche rijsschool, getuigt ieder stuk — de goudbroekte meubelen in de muziekkamer, die uit een kasteel in het zuiden van Frankrijk stammen, de prachtige Aubusson, zoo uit Versailles, de Mendelssohnsche kast in de eetzaal, de ridderuitrusting met de roode veer, het goudwerk van Augsburgsche meesters in de vitrine — van den voorbeeldigen kunstzin van iemand, wier beroep het met zich brengt, dat ze altijd reist, en die op reis elke vrije minuut gebruikt om iets moois te ontdekken, om het dan mee naar huis te nemen, en wier grootsche verlangens is: een mooi home te hebben.....

Goud in de keel — goud in den zak is een variant, die wij kunnen toepassen op Jan Kiepora. Kiepora is juist bij den morgentraining. Hij moet fit blijven. — Een zanger, die op springtoren en in hooge masten zingt! Kiepora behoort tot het aangename slag menschen, dat zich er niet voor schaamt, dat ze met hun kunst veel geld verdienen; hij tracht niet eens te beweren, hoe moel-



Aeerlijk frisch



Het is niet alleen het alcoholgehalte, dat Eau de Cologne van Coty van andere Eaux de Cologne onderscheidt.
Het is ook de fijnbeschaafde, opwekkende geur, die deze Eau de Cologne haar verkwikkende, opbouwende werking verkrijgt.
Eau de Cologne van Coty is verkrijgbaar in fraais verflacons met roode stop.

Coty

IMPORTEURS: N. V. HAGEMEYER & Co's HANDELSMAATSCHAPPIJ

lijk het leven van zoo'n veelgeplaagde star is, en hoewel geld hij gedwongen is uit te geven. Van het mooie honorarium blijft nog altijd wel wat over, en wat doet men als men — zooals Kiepora altijd beweert — geen tenor is, maar alleen tenor zingt? Men is er trotsch op, dat men goed zakenman is en dat men goede ideeën heeft. Kiepora had onder andere het idee van zijn spaarduitjes een luxehotel te laten bouwen. En hij hoopt zelf, dat de hoteleigenaar Kiepora eens met den tenor Kiepora in succes kan wedijveren, als de laatste niet zooveel succes meer heeft.....

Marie Jeritza moet vaak het gevoel hebben, de eigenares van een luxe hotel te zijn. Maar dan van een hotel, waar de gasten niets betalen. In den zomer, op haar landgoed in Unterach aan de Attersee. Daar herbergt ze haar gasten in vijf en twintig logeerkamers. Mevrouw Jeritza leidt eigenlijk een dubbel leven. Niet iets om te schrikken. Een dubbelleven, dat beteekent: een winterleven en een zomerleven. Wel duurt het winterleven tot Juni en begint weer in September en het bestaat uit een onafgebroken rij van opera-avonden, concerten en radio-voordrachten. In Weenen en in

Amerika, in Zwitserland en in de heele wereld. Voor liefhebberijen blijft dan geen tijd over; die moet men bewaren tot den zomer. Maar dan, in den zomer, in Unterach aan de Attersee, speelt de andere kant van het leven zich af. Hier is Marie Jeritza in haar ware element. Dan ligt ze in een schommelstoel op de groote veranda, en houdt zich bezig met roeien, met het verzorgen van bloemen en planten. Want tien maanden van het jaar moet ze zingen en bovendien: „Op wolkenkrabbers kan men nu eenmaal niet aan tuinbouw doen” — meent haar echtgenoot weemoedig.....

Hoe ziet het leven er uit van een kunstenaar, die als ongekroonde koning in zijn vak heerscht, verafgood door de heele wereld, en die duizenden en miljoenen met zijn zang gelukkig maakt? Waarschijnlijk heerscht hij met onbeperkte macht over het lot van de zijnen? Alfred Picaver brengt mij van mijn dwaling terug. „Als men een zoon heeft zoals mijn Peter,” zegt hij, „is het uit met alle macht.” Ten eerste moet men altijd klaar staan, als de jongen wil spelen. Peter neemt immers revanche bij zijn vader. Vader Picaver heeft zijn zoon, toen het niet ouder dan twee jaar was, in de geheimen van het pianospel ingewijd. Daardoor in ruil mag hij nu met de menagerie van zijn zoon spelen, en leert enkele zeer nuttige dingen. Maar ook het spel: „Mensch erger je niet!” Inderdaad een nuttige wenk, als men eenmaal weet, dat een zanger ook wel eens onaangename dingen en zorgen heeft, en dat een ware kunstenaar slechts dan kan werken, als hij vroolijk en zonder zorgen is..... Van een zorg is Picaver, zoals wij zagen, werkelijk geheel bevrijd: waar mee hij zijn vrijen tijd moet doorbrengen. De lievelingsbezigheid van den grooten tenor wordt eenvoudig door Picaver junior bepaald.

De lievelingsbezigheid van Jarmala Nowotna is: vier jaar oud, kogelrond, stralende bruine oogen, een schattig rond mondje en heet Jarmika! Of ze ook eens zoo mooi zal zingen als haar moeder, dat is nog niet bekend. In ieder geval kraait ze, wanneer haar temperamentvolle, stralende moeder, de beedschoone operadiva, de beroemde filmster, met haar op haar schouders door de kinderkamer galoppeert. Waarvoor blijft dan nog tijd over? Men heeft veel society-verplichtingen, men ontvangt veel, men houdt van paardrijden en jagen, men is tegen iedereen charmant en allervriendelijkst..... men heeft het geluk, dat men het leven van den mooiste kant te zien krijgt. Hier zou men kunnen zeggen: goud in de keel — zon in



Haar tweede sprong naar roem. — Cecilia Colledge, de kampioene op de schaats, zal trachten ook met het racket successen te behalen. — Cecilia met haar broer Maule wisselen tijdens een oefenpartij.

het hart! Maar de lievelingsbezigheid, buiten het zingen, is en blijft de kleine, kogelronde Jarmika, die dezelfde stralende oogen heeft als haar beroemde moeder.....

Bij Adele Kern past bij de uitdrukking goud in de keel het allerbeste: tempo! Fijn en klein, vlug en lenig..... als ze niet de groote coloraturzangeres Kern was, zou ze zeker in de een of andere sport uitblinken. Het ideale moderne meisje. Ze vliegt door het leven in een tempo, dat iemand den adem beneemt. Als men denkt, dat ze in de opera is, is ze al bij den radio-omroep, zoekt men haar bij den kapper, dan is ze juist op het sportterrein, denkt men dat ze in Weenen is, dat is zij juist op een concerttournee, of ze raast met haar auto naar Zwitserland om haar familie te bezoeken, of om bergen te beklimmen..... Ze zwemt,

chaffeert, speelt tennis en golf en heeft nog tijd — wonder boven wonder — om kunstgeschiedenis te bestudeeren en mooi zilver te verzamelen. Vol humor zegt ze: „Als ik te oud ben om te zingen, kan ik mij tenminste bezighouden met mijn geliefde kunstgeschiedenis en leven voor mijn verzameling.....”

Tempo kenmerkt ook het leven van Richard Tauber, de reizende tenor genoemd. Tempo in den waren zin van het woord. Als hij auto-rijdt, moet het minstens met een snelheid van 80 tot 100 KM per uur zijn, anders voelt hij zich niet lekker. Als hij eens niet zelf chaffeert, maakt hij van de gelegenheid gebruik om tijdens den rit te componeeren. Als hij niet chaffeert en niet componeert, maakt hij filmopnamen. En als hij niet chaffeert, noch vliegt, noch componeert, noch filmt — dirigeert hij. Wanneer zingt hij eigenlijk? vraagt men zich af. Zingen doet hij eenvoudig altijd. Hij zingt in zijn auto, hij zingt in de garderobe, hij zingt voor de filmcamera, hij zingt op het toneel, op het podium van de concertzaal, op grammofoonplaten en voor de geluidfilm..... Iemand, die eigenlijk voor alles tijd vindt, alleen voor een ding niet: voor het eten. Als men hoort, hoe weinig hij eet, woïdt men al mager. Maar verder heeft hij zijn leven heel gezellig ingericht. Misschien is bij hem de variant van toepassing: goud in de keel, goud in de hand: een Koning Midas in het rijk der muziek.



Gedurende de lange nachtrust vormen de voedselresten, die aan of tusschen de tanden zijn blijven zitten, ontwikkelingshaarden voor schadelijke bacteriën, die de tanden in gevaar brengen. U moet de ontwikkeling van deze bacteriën verhinderen door reiniging van de tanden en daarom is het tanden-poetsen voor het naar bed gaan zoo belangrijk.

Gebruik Odol-tandpasta.

Odol-tandpasta reinigt snel en grondig en spaart het tandglazuur. Uw tanden blijven dan gezond en mooi.

De hoofdvertegenwoordiger der J.C.J.L. neemt afscheid van de Chineesche gemeenschap.

Op Donderdag om acht uur heeft het afscheidsdiner voor den heer Nieuwenhuis, hoofdvertegenwoordiger van de J. C. J. L., aangeboden door de Chineesche Kamer van Koophandel, het Chineesche Roode Kruisfonds Comité, A. C. I. V. en het consulaat, plaats gevonden. Zooals men wellicht reeds uit de kranten heeft vernomen zal de heer Nieuwenhuis na een tienjarig verblijf in Indië aanstaande December met Europeesch verlof gaan. Gedurende tien maanden zal de heer Nieuwenhuis kunnen genieten van een welverdiende rust. Wie den heer Nieuwenhuis van nabij kent, zal het hem niet aanzien dat hij reeds dertig jaren verbonden is aan de J. C. J. L. De eenvoud waarmede hij een ieder tegemoet gaat, maakt dat hij aller sympathie

heeft gewonnen. Geen wonder dat de Chineezzen veel met hem op hebben!

Dat de heer Nieuwenhuis groote sympathie geniet in Chineseesche kringen wordt wel ten duidelijkste bewezen tijdens het diner waar ettelijke menschen redevoeringen hebben gehouden en waar zij den heer Nieuwenhuis zooveel lofwoorden hebben toegezaaid, dat hij zich verplicht gevoelde den tafelpresident te verzoeken om de heeren sprekers te vragen toch niet zooveel moois van hem te vertellen, want op die manier wordt hij op den duur wel eenigszins „maloe!” Edoch, zelfs zulk een verzoek, hetwelk geheel ligt op het gebied der esthetica, kon niet worden vervuld. De Chineezzen schenen het niet zonder de J. C. J. L. en den heer Nieuwenhuis te



Een foto van het afscheidsdiner voor den heer Nieuwenhuis, hoofdvertegenwoordiger der J. C. J. L. Aan de hoofdtafel zien we van links naar rechts: Mr. Kah, consul-generaal van China, den heer van Dobben, dr. Yen, de heren Liem Kiam Soen, Nieuwenhuis en Warning.

kunnen stellen!

Onder de aanwezigen merken we op de heeren: Mr. Kah, Consul-generaal van China, Dr. Yen, Consul Lin, de heeren van Dobben en Warning, de plaatsvervangers van den heer Nieuwenhuis, W. A. Schreuder, W. Geus, A. Goerjer, Tjung See Gan, Liem Khiam Soen, e.a. Voorts vertegenwoordigers van verschillende Chineseche vereenigingen, ettelijke handelaars en academici.

De heer Chen Foo Chun, waarnemend voorzitter van de Chineseche kamer van Koophandel opende het diner met eenige welkomstwoorden. Hij uitte zijn blijdschap over het feit dat er zoovele deelnemers zijn aan het diner, hetgeen volgens spreker het beste bewijs is, hoe geliefd de heer Nieuwenhuis onder de Chinezen is, als hoofdvertegenwoordiger van de J.C.J.L. De heer Nieuwenhuis heeft getoond een ware vriend der Chinezen te zijn en nooit heeft hij eenige hulp geweigerd, waar hij de Chinezen heeft kunnen helpen. Het feit dat hij hoofdvertegenwoordiger is van de J.C.J.L., een maatschappij die de banden tusschen de Chinezen hier te lande en hun vaderland onderhoudt, maakt dat de heer

Nieuwenhuis in staat wordt gesteld aan allerlei wenschen der Chineseche gemeenschap in verband met zijn maatschappij tegemoet te komen. Na een „Ad fundum, Mijn heeren,” eindigde spreker zijn toespraak en verzocht den heer Liem Khiam Soen op te treden als tafelpresident.

Heer Liem, als vertegenwoordiger van de firma Kian Gwan, begon voor zich zelf te spreken en vertelde de aanwezigen dat de J.C.J.L. de maatschappij is in Indie die de band tusschen de Chinezen hier en China op de meest volkomen wijze helpt verstevigen. Weliswaar bevinden we ons in een tijd, dat er geen enkele reden is voor een Chinees om blij te zijn, doch op deze avond verzocht hij toch alle aanwezigen om alle zorgen te vergeten en blij te zijn ter animering van den avond. Ook hij hief zijn glas op en wenschte den heer Nieuwenhuis een aangenaam verblijf toe in Europa.

Vervolgens verzocht hij Dr. Yen het woord te voeren. Dr. Yen, die geen Maleisch noch Hollandsch spreekt, weet natuurlijk niet wat er alzoo is gezegd geworden, doch het doel van de bijeenkomst begrijpt hij maar al te goed en was ten zeerste verheugd dat

de Chineesche gemeenschap het werk van een man zooals dat van den heer Nieuwenhuis op de juiste wijze kan waarden. Hij is ook blij te kunnen constateeren het de heer Nieuwenhuis zich als hoofd vertegenwoordiger van de J.C.J.L., een ware vriend heeft getoond van de Chinezen. Spreker belichtte vervolgens de positie van de J.C.J.L. voor de Chineesche gemeenschap en bracht in herinnering dat het Nederland was die tot een der eerste landen heeft behoord wat betreft het aanknoopen van handelsbetrekkingen tusschen China en het Westen. Reeds in de zestiende eeuw is Nederland begonnen met China handel te drijven en spreker constateerde met genoegen dat de verhouding wederzijdsch steeds van aangename aard is geweest en nog is. Hij uitte de hoop dat de handelsbetrekkingen tusschen Nederland en China verinnigd kunnen worden en meende te weten dat er geen enkele reden is waarom dit niet zou kunnen gebeuren. Voorts maakte hij gewag van het constructief werk dat de Hollanders in China hebben verricht; als voorbeelden noemde hij den aanleg van de Lunghay-spoorweg en het aanleggen van de haven te Whampoa. Na den heer Nieuwenhuis een prettige verloftijd te hebben toegewenscht, eindigde spreker met een toast uit te brengen op den heer Nieuwenhuis.

Vervolgens sprak onze consul-generaal Mr. Kah. De consul-generaal, die in den korten tijd dat hij hier vertoefd heeft de naam heeft gekregen van een goed spreker te zijn, hield op dien avond ook een boeiende toespraak. Evenals de sprekers voor hem wenschte hij te spreken over de belangrijke positie die de J. C. J. L. inneemt in de Indo-Chineesche maatschappij. De J. C. J. L. is niet alleen de maatschappij die het verkeer tusschen China en Indië onderhoudt, doch de J. C. J. L. is tevens een maatschappij in het belang der Chinezen. Het is met woorden moeilijk te schetsen de plaats die de J. C. J. L. inneemt in de Chineesche maatschappij hier te lande, doch het werk van de J. C. J. L. heeft aller sympathie in de Chineesche wereld. Doch hoe mooi het werk van de maatschappij ook moge zijn, wellicht zou de hulp die de Chinezen van haar heeft mogen ondervinden niet zoo groot geweest zijn, indien niet de verantwoordelijke persoon, die de belangrijke besluiten te doen heeft, iemand is die zich getoond heeft een vriend te zijn der Chinezen, iemand die volkomen Chineesch kan denken. Het zou spreker te ver voeren indien hij alle hulp opsomde die de J. C. J. L. onder leiding van den heer Nieuwenhuis aan de Chinezen heeft gegeven, doch om tot het korte verleden terug te gaan,

wil hij in herinnering brengen wat de J. C. J. L. reeds gedaan heeft voor China, die nu in groote moeilijkheden verkeert. De J. C. J. L. heeft niet alleen het Roode Kruisfonds een vorstelijke gift gegeven, doch zij vervoert alle oude kleeren en medicamenten voor China bestemd gratis. Voorts zal de J. C. J. L. de ambulance voor ons vaderland ook gratis vervoeren.

Er zijn, aldus spreker, drie belangrijke dingen in 's menschen leven. Eerstens het huwelijk, ten tweede succes in zaken en ten derde te mogen uitrusten na het werk dat men in zijn leven heeft gedaan. Welnu, de heer Nieuwenhuis is getrouwd („Met veel succes,” hooren we de heer Nieuwenhuis zeggen) heeft veel succes in zaken gehad en nu gaat hij van een welverdiende rust genieten. Met een „Bon Voyage, Mr. Nieuwenhuis!” besloot spreker zijn rede.

Het zou ons te ver voeren indien we alle sprekers volgden en daarom willen we hier slechts heel in het kort mededeelen wat de heer Nieuwenhuis zelf te zeggen had.

De heer Nieuwenhuis begon met zijn groote dankbaarheid te betuigen voor de belangstelling betoond door alle aanwezigen en dankte voorts voor de vele lofwoorden die men hem heeft toegezwaaid. Hij onderstreepte dat de verhouding tusschen de J. C. J. L. en de Chineesche gemeenschap goed is en hij hoopte dan ook dat zijn vervangers die verhouding zullen bestendigen. China en de Chinezen bevinden zich nu in groote moeilijkheden, doch spreker hoopte dat die moeilijkheden vlug zullen verdwijnen en dat de normale verhoudingen weder zullen opkomen. Hij vertelde de aanwezigen dat hij niet alleen veel Chineesche vrienden heeft in Batavia, doch ook in China en hij heeft nooit berouw gehad dat hij zoovele Chinezen kent. Zij hebben getoond zeer sympathieke menschen te kunnen zijn. Verder sprak hij de hoop uit, dat de verhouding tusschen de J. C. J. L. en de Chinezen steeds beter zal worden en tenslotte verzocht hij alle aanwezigen te willen drinken op deze goede verhouding.

De heeren van Dobben en Warning hebben ook gesproken en hoopten het werk van den heer Nieuwenhuis te kunnen voortzetten. De toespraak van den heer van Dobben, die hij gedeeltelijk in het Maleisch heeft gehouden, heeft er het hare toe bijgedragen dat de stemming erin zat!

Het diner, dat een zeer aangenaam verloop had, werd tegen elf uur opgeheven.

Ook wij wenschen den heer Nieuwenhuis een prettige verloftijd en een voorspoedige reis toe!



Bij een brand op het grootste vliegveld van Palestina te Lydda werd ook het K. L. M.-kantoor volkomen verwoest. De brandstichters gingen zoo voorzichtig te werk, dat de marconist, die de wacht op het radiostation had, van de heele zaak niets gemerkt heeft, tótdat zij vlak bij hem waren. — Boven: De verbrande kantoorgebouwen. Het eenige wat heel bleef was het staatsietrapje van de K. L. M., dat in het gebouw stond en waarlangs passagiers het toestel verlaten. Beneden: Het verwoeste radiostationnetje.



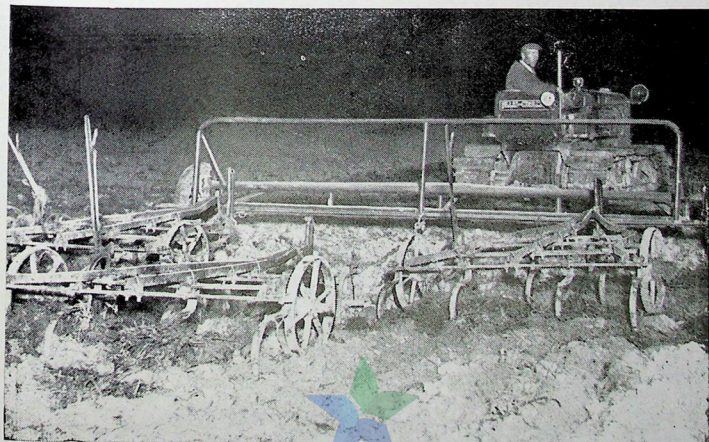
Honderdmaal „schip vreugde in het leven”. — Bij de honderdste opvoering van de revue „Schip vreugde in het leven”, die onlangs door de Nationale revue in Theater Carré te Amsterdam gegeven werd, overhandigde de directeur Bob Peters een krans aan Lou Bandy. — V.l.n.r. Gaus Brox, Frans Bogaert, Lou Bandy, Bob Peters, Bepie de Vries en Mathieu van Eysden.



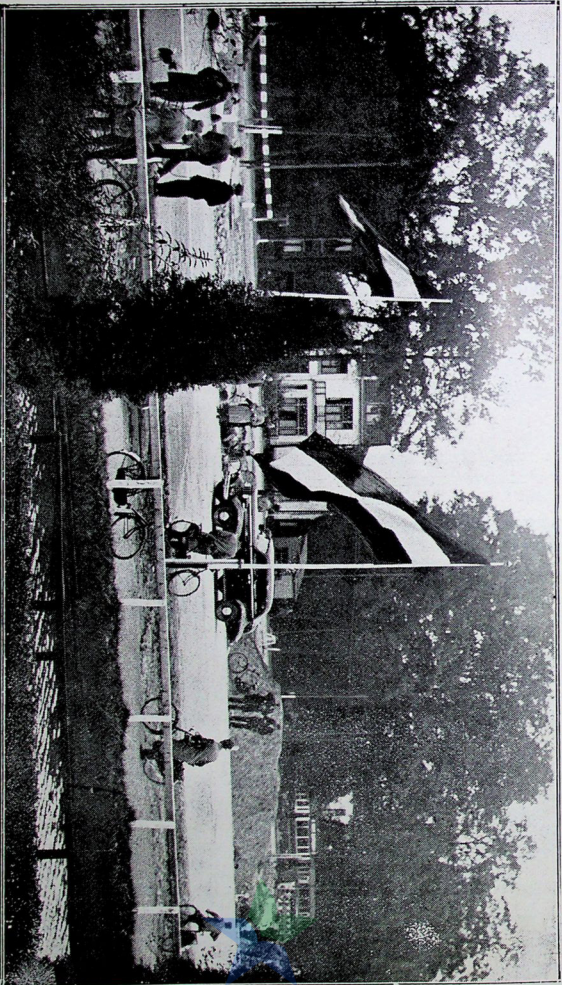
NEDERLANDSCH FABRIKAAT. — Om de Nederlandsche industrie te begunstigen heeft men den dijk te Urk, bij wijze van proef, met deze, in Nederland vervaardigde steenen bekleed, in plaats van basaltblokken. Als golfbreker schijnen de steenen uitmuntend te voldoen.



DE GEMEIMEN VAN NUMMERSCHIJF EN HOORN. — Op de huishoudschool te Sneek is men begonnen den leerlingen de geheimen van het telefoontoestel te ontsluiern. — De eerste telefoonsles.



Doordat veel pachters in de Wieringermeer nog niet voldoende geoutilleerd zijn, laten zij hun akkers door loonploegers en -eggers bewerken. Wegens het vele werk en het droge herfstweer wordt zelfs nog des nachts doorgewerkt. — Een stel schijffleggen met ketting in actie.



Onlangs werd achter De Bill een nieuw stuk geopend van den nieuwen weg Utrecht—Arnhem. — De eerste autos maken gebruik van het nieuwe gedeelte.